

"PROLETAREC"
je delavski list
za
misleče čitatelje.

PROLETAREC

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list.

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NO.—ST. 1193.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 24. JULIJA (JULY 24th,) 1930.

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. >

CASOPISJE, KI JE DEL SISTEMA KORUPCIJE

ŽURNALIZEM, KI JE TU V OBRAMBO SEDANJEGA "REDA", NE MORE BITI POŠTEN, PAČ PA NASPROTNO

Milijonski lastniki in glavni uredniki hlinijo začudenje, ko so doznali, kako si "nižji" uredniki in reporterji dobe postranski zaslužek

"Gangsterji napovedali vojno časopisju," so naznanjali veliki naslovi v čikaških dnevnikih drugi teden v juniju, ko je bil ob belem dnevu v množici ljudi na Michigan Ave. in Randolph St. umorjen Alfred Lingle, reporter čikaške "Tribune", katerega naloga je bila zasledovati in poročati o aktivnostih gangsterskih krogov. Dan po umoru so vsi čikaški angleški dnevnikarji prinesli skupno izjavo, da se ne bodo pustili ustrahovati nego se bodo borili, da porazijo terorizem gangsterjev. Ubitemu Lingleu so priredili slovesen pogreb s častnim vojaškim spremstvom. Pridigarji in časnikarji so ga imenovali mučnikom, ker je padel v delu za odkrivanje zločinov. "Tribuna" je ta umor izrabljala v svojo reklamo.

Čez nekaj dni se je izvedelo, da je bil umorjen Lingle v praksi zaveznik tistih, katere bi moral "odkrijevati". Okrog šestdeset tisoč dolarjev letno je prejemal raznih "posojil", z drugimi besedami, podkupnine, ki so mu jih dajali glavni načelnik policije, policijski kapitan, "politkarji", imejtelji igralnic, bordelov in velikih "butlegarij". Policijski načelnik, ki je po njegovem umoru odstopil, je Lingle "posojil" precejšnjo vsoto. Prestavljal je policijske uradnike po Linglevem navodilu. Kdor se je namreč zameril kakim "firmi", ki je dajala Lingleu "posojila", je šel k policijskemu načelniku in mu priporočil: tega in tega uradnika prestavi drugam. Ali, ako je odprla igralnica kakor konkurenčna skupina, ki ni dajala "posojil", je Lingle posredoval, da je bil v njene brdele, igralnice ter pivnice vzorjen policijski vpad, v "Tribuno" pa je potem pisal o budnosti policije, ki "čisti" mesto. V resnici je napravila vpad samo zato, da je ugonobila konkurenta v korist tisti skupini, ki je imela protežijo Lingla in s tem protekcijo policije.

"Daily News" in oba Hearstova dnevnika sta z veseljem naglašala zveze "Tribuninega" poročevalca z zločini. Lastnike "največjega dnevnika na svetu" je to jezilo. Na pomoč jim je prišel reporter st. louskega dnevnika "Star", Harry T. Brundidge po imenu, veščak v poznavanju organiziranih metod zločinskih elementov in njihovih zvez z uredniki in reporterji. Ta je poročal v dnevniku "St. Louis Star", da je bil pred Linglem umorjen že en drug gangster, ki je dobival plačo od "Daily News" za izdajanje gangsterskih tajnosti, medtem ko je bil po atentatu na Lingle narejen poskus, da umorje reporterja Leland H. Reese-ja, ki je istotako v službi "Daily News". Tedaj pa sta se razveselila oba Hearstova

dnevnika — češ, mi smo čisti! Nekaj dni pozneje se je izvedelo, da je "city editor" (urednik, pod čigar področje spada mesto novice) Hearstovega dnevnika American Caponejev prijatelj, da je bil pri njemu na obisku v Miami, Florida, in da se je potem peljal z njim in nekaterimi drugimi bogatimi gangsterji v aeroplanu na Havano. Kubo, kjer so se v hotelu registrirali vsi, razen Caponeja, podizmišljenimi imeni. Imeli so tam pojedino in najboljše likerje, potem pa so glasom zatrdili iztakljivih ljudi dobili v sobe še ženske, katere prodajajo ljubezen. S tem je prišel v šmir tudi "American". Brundidge zatrjuje, da to niso edine ribice, ki so vjete, kajti korupcija je zelo globoko zajedena v uredniške ter reporterske štabe čikaških dnevnikov. Marsikak vpliven časnikar, kot npr. omenjeni city editor, je Caponejev osebni prijatelj, neglede kako ga v svojem listu navidezno napada. Boj v čikaških dnevnikih proti gangsterjem, pravi Brundidge v St. Louis Star, ne pomeni ničesar razen "cheap" čtivo, po katerem hlajstajo bravelci. Kajti če bi njihovo vpitje ter "razkrivanje" res kaj pomenilo, bi bili že vsi vodilni gangsterji v ječi in politične urade bi imeli poštenjši ljudje. — Čikaški kapitalistični dnevnikarji, kakor dnevnikarji privatnih interesov ter korumpirancev v vsakem drugem mestu, rohne zato, da slepe publiko. Napadajo Caponeja, na skrivaj pa jemljejo od njegovih ljudi stotisoče dolarjev podkupnine.

Gangsterizem v velikih mestih kontrolira izdelovanje in prodajo alkoholnih pijač, bordele, igralnice, dirke, razne "prajzfajfe", kabarete, "road-havze" itd. Njihov mesečni promet v Chicagu in okolici znaša po ugotovitvah poznavalcev okrog 6 milijonov dolarjev. Eden od dva milijona gresta za podkupnine. Ljudi, ki jo hočejo, je mnogo, in gangsterji skrbijo, da dobe politične urade takih "republikancov" in "demokratov", ki se ne sramujejo nastavljanja dlani.

V TEJ ŠTEVILKI

na četrti strani članek "Boj za kolonije"

Na peti članek o potrebi delavske zavednosti med proletarskim ženstvom.

NOVI ZAPLETLJAJI V EGIPTU

Na sliki je mesto Aleksandrija v Egiptu, kjer so se dogodili veliki nacionalistični izgredi proti vladi in kralju Faudu, inozemcem in proti Angliji. V izgredih 16. julija je bilo ubitih 15 demonstrantov in en policaj, vsi Egipčani. Enajst Evropejcev je bilo ranjenih. Izgredi so se dogodili tudi v Kairu in v drugih mestih v Egiptu. Nacionalisti zahtevajo, da sedanji kralj odstopi v prilog svojega sina, in pa, da postane Egipt popolnoma neodvisen od Velike Britanije. Anglija ima v Egiptu velike ekonomske interese, posebno radi sueškega kanala, pa vpliva na vlado kakor je v njenem interesu, čemur se nacionalisti, ki postajajo jači in jači, upirajo. Anglija, oziroma njen minister za zunanje zadeve izjavlja, da nima angleška delavska vlada ničesar proti aspiracijam nacionalistov, niti ne proti njihovi zahtevi za odstavljenje kralja. Dokler bodo svoje zahteve izvajali parlamentarno, se Anglija ne bo umešavala. V Aleksandriji in tudi v Kairu je precej Slovencev, večinoma iz Primorske.

Mooney in Billings naj ostaneta v ječi

Kapitalističnim politikom je sodni aparat samo sredstvo za teroriziranje zavednih delavcev. — Justico si predstavljajo za varuhinjo profitov

Čemu morata Tom Mooney in Warren Billings ostati še nadalje v zaporih države Californije, dasi je sedaj že vsakemu znano, da jima zločin, radi katerega sta bila obsojena, ni bil nikdar dokazan. Ne samo to!

Priglasili so se že mnogi, ki tekem prošlih desetih let izjavljajo, da so pričali proti njima pod težo vojne hipnoze. Sedaj obžalujejo svoj čin, apelirajo na gubernerja in druge oblastnike, da naj dajo jetnikoma novo obravnavo, na kateri jima bodo storjeno krivico lahko popravili.

Eden poslednjih, ki se je priglasil, da bi rad prekladal svoje pričanje proti Mooneyju in Billingsu, je John MacDonald. Radi svojih pogreškov je bil zaprt v Bostonu, kjer so ga izpustili 14. julija. Dejal je, da je na sodišču v San Franciscu leta 1916 proti Mooneyju in Billingsu lagal, in mu je hudo, ker sta še zmerom v zaporu. Zaslisan bo znova pred gubernernem Youngom in njegovo komisijo enkrat avgusta.

Mooney in Billings sta bila dva izmed najaktivnejših delavskih agitatorjev. Gradila sta unijski pokret in nagovarjala delavce na pristop v socialistično stranko. Ko je začela l. 1916 v tej deželi zvogovati manjra za vstop v krvavi metež, so se pojavile tudi takozvane "preparredness" parade, ki so zahtevale, da se ta dežela na vojno pripravi čimhitreje in boljše, da bo zmogala na celi črti. Financirali so jih kapitalisti, ker so smatrali, da mora

biti država, ki hoče braniti njihove investicije v tujih deželah, ali pa poraziti tekmovalne industrijalne države, militaristično močna, drugače ne šteje. Ena takih preparedness parad se je vršila l. 1916 tudi v San Franciscu, Calif. Bila je velika priredba, organizirana v navduševanju ljudstva za vojno. Nekdo je v to parado vrjel bombo. Ubila je devet oseb, več je bilo ranjenih. Iskali so krivce, in ker jih niso poznali — so zagrabili delavska agitatorja Mooneyja in Billingsa. Pod vplivom zgražanja nad tem napadom na delavce, ki so marsikateri v preparedness parad, je bilo reakciji zlahko dobiti priče, ki so videle natančno in točno, kako sta Mooney in Billings vrгла bombo. V tistih dneh je bila justica čisto slepa. Mooneyja so celo obsodili na smrt, a se je zanj zavzel predsednik Willson in pripomogel k rešitvi njegovega življenja. Kazen so mu spremenili v do smrtno ječo. Ko so po vojni začeli spoznavati, da so storili nad njim zločin, ko so se bivši sodniki in prosekutorji, ki so ga dali za zidovje, zavzeli zanj, je dobila zadeva čisto razredni značaj. Pravica z delavci na svoji strani je zahtevala osvoboditev Mooneyja in Billingsa. Kapitalizem s krivico za simbol je vztrajal, da morata ostati v zaporu, kajti rekli so, da prepričevalnih dokazov o njihovi nedolžnosti ni. Radi tega je gubernern Young nedavno na priporočila svoje komisije njima zopet odredel pomilostitev.

ZBORNICA LORDOV S SVOJIM "DUHOM ČASA" V SREDNJEM VEKU

V Angliji imajo vse ženske volilno pravico, ki so stare 21 let ali več. Borba sufragetk ni bila zamanj. V parlamentu je že priložnost žensk, največ od delavske stranke, ostale pripadajo liberalni in konservativni stranki.

Razen zbornice poslancev ima Anglija starodaven okrašek, zvan "zbornica lordov", ali "House of Lords", ki je bila nekoč mogočna in odločujoča. Bila je "višja" zbornica, ki je stala nad izvoljenimi zastopniki ljudstva. A to je bilo nekoč. Danes je zbornica lordov v glavnem le še tradicija, katerih se Anglež nerad in težko otrese. Odvzel je pa lordom moč odločevati v zakonodaji, kajti "višja" zbornica je danes zbornica izvoljenih poslancev.

V zbornici lordov je bilo že parkrat predlagano, da bi smele biti članice tudi ženske. V Angliji je mnogo odličnih "plemkinj", ki smatrajo, da bi bilo pravilno, če se bi čestitljivi lordi domislili, da smo sedaj v takozvani novi dobi in bi dali nekaj sedežev ženskam plave krvi. Stari in mlajši angleški lordi ter drugi plemiči so dne 16. julija zopet zavrgli predlog za enakopravnost z ženskami z 53 proti 49 glasovom. Njihova srednjeveška večina se manjša. Ko se spremenil v manjšino, bo parlament zbornico lordov bržkone že odpravil, in gospe plemkinje bodo morale med proletariat na agitacijo, če bodo hotele imeti poslansko čast.

Za brezposelne v Nemčiji

V Nemčiji dobiva okrog 1.850.000 delavcev brezposelno podporo. Vseh brezposelnih delavcev v Nemčiji je bilo koncem junija 2.636.000.

PAPEŽEV STRAH PRED BOLJŠEVIKI

Sveti oče se zelo zanimajo za Zed. države. Včasih pridigajo ameriškega ljudstvu radi grešne noše žensk, včasih radi pokvarjenosti ameriške mladine, dne 14. julija pa so v avdijenci, ki so jo naklonili rektorju katoliške univerze v Washingtonu, izrazili veliko bojazan radi širjenja boljševizma v Zed. državah. Par milijonov brezposelnih je v vaši deželi, pomislite, kako gnojno polje je to za boljševizem, in s tem je bila papeževa pridiga v glavnem končana.

Interesantno je, kako je sveta stolica s svojo novo državi-čo bolj in bolj trudi ugajati reakciji. Strah jo je pred boljševizmom, ne pa pred brezposelnostjo milijonov. Deluje proti socialističnemu gibanju v Avstriji, Nemčiji in drugje, proti sovjetski Uniji, in ob enem flirta s kapitalisti, da ji dajejo v bogaimo milijone za razne zavode in druge "misijonske" potrebe. Katoliška cerkev se je odaljila nezdrudljivo od bližnjih Kristovih nauk, ker je nezdrudljivo oddaljen južni od severnega tečaja.

Vedno več Amerikancev potuje v Evropo

Vzlic slabim časom je tudi letos odpotovalo tisoče Amerikancev na poset v Evropo. Meseca maja je bilo izdanih za potovanje v Evropo 43.227 potnih listov, in junija 32.405, ali v obeh mesecih 10 odstotkov več kakor lani v istem času.

A. KRISTAN — PIONIR, KI JE BIL AKTIVEN DO KONCA ŽIVLJENJA

S svojim delom na političnem, združnem in častnikarskem polju ima med slovenskim delavstvom neminljive zasluge

Dne 17. julija je postal Ivan Molek Prosevi kabelgram, da e Anton Kristan nagloma umrl. Smrt je prišla nepričakovano. Dasi se ni počutil dobro že dalj časa, ni hotel prestat i z

Anton Kristan

delom, kakor so mu svetovali zdravniki, nego se je brizgal naprej za denarni zavod, katerega mu je načeljeval, za zadruga,

ODGOVORI VLAD NA PREDLOG ZA EVROPSKO UNIJO

Vse države, razen Anglije, za evropsko federacijo, toda vsaka s svojimi pomisleki in rezervacijami.

Na Briandov predlog za evropsko federacijo, ki ga je objavil v imenu francoske vlade na naslov tistih evropskih držav, ki so v ligi narodov, prihajajo odgovori večinoma v afirmativnem smislu, in nekaj z rezervacijami. Vse države so za federacijo evropskih držav. Ene na bazi, kakor jo predlaga Briand, Italija pod pogojem, da se preje izvede razorožitev in da se v unijo pristupi tudi sovjetsko Rusijo, in Nemčija z rezervacijo, da je treba preje predelati pogodbe med državami v smislu resničnih potreb in pravice, in pa, da mora biti povabljena za pristop v evropsko Unijo tudi sovjetska Rusija. Enako rezervacijo glede Rusije je navedlo tudi več drugih evropskih držav, ker smatrajo, da je njihova varnost mogoča le, če ne bo med njimi sovražnih zagojzd.

Izgleda, da je Briandov predlog za federacijo — ki je prvi, da prihaja iz vrst kake vlade, dobil ugoden odziv, in da postane v doglednem času dejstvo, dasi ne še na prvi konferenci. Proti se je izrekla Anglija z argumentiranjem, da daje liga narodov priliko izvesti vse tisto, kar vključuje Briandov predlog z evropsko federacijo.

A. KRISTAN — PIONIR, KI JE BIL AKTIVEN DO KONCA ŽIVLJENJA

S svojim delom na političnem, združnem in častnikarskem polju ima med slovenskim delavstvom neminljive zasluge

v katerih je bil funkcionar, in za vsa druga dela, v kateri je bil interesiran.

Anton Kristan je pionir v političnem in združnem gibanju slovenskega delavstva. Z malim številom sodrugov je oral ledino in setev je uspevala. Tudi pisal je mnogo, in po njegovem prizadevanju je slovenska delavska literatura dobila precej knjig in brošur. Spisal je tudi zgodovino delavskega gibanja na Slovenskem do postanka socialne demokracije. Obljubljal je, da napiše tudi drugo knjigo, ki bo beležila razvoj delavskega gibanja na Slovenskem do danes.

V gospodarskih, zadevah je slovel za veščaka. V politiki so mu mnogi očitali diktatorstvo in konservativnost. Po vojni je prišel v spore s svojimi sodrugi. Prenehal je biti član stranke, toda je izjavil: Socialist ostanem do konca svojih dni. Tudi aktiven bom v tem smislu dokler bo kaj življenja v meni.

Pred malo manj kot letom dni je pisal nekrolog o Jožetu Zavertniku. Bila sta sodelavca na fronti razredne borbe v (Nadaljevanje na 6. strani.)

Slabi časi in delavski tisk

Medtem, ko je pred dobrim letom še vse kapitalistično in lakajsko časopisje lagalo o prosperiteti, "katere v tej deželi ne more ničesar omajati," je socialistični tisk svaril delavce, da naj ne nasedajo praznim obljubam, da naj se ne dajo varati Smithovemu pivu in Hooverjevi prosperiteti, nego naj glasujejo tako, kakor bo njim v korist, kajti na pragu je kriza.

Glasovali so, kot so jim naročili s spretno kampanjo kapitalisti. Potrošili so v agitaciji za Smitha in Hooverja nad dvajset milijonov dolarjev, in ker med republikanci in demokrati ni razlike, trošijo toliko milijonov zato, da zbegajo volilce in jih odvrnejo od stranke, ki resnično zastopa ljudske interese.

Ljudje, ki trdijo, da ameriško delavstvo ne bo nikoli imelo SVOJE stranke, trdijo to, kar žele kapitalisti. Zato so deležni oglasov in podpor, zato morejo kakega svojega človeka spraviti po lestvi navzgor—vse na stroške nemislečega delavstva.

Socialistični tisk je bil z delavstvom v vsakem slučaju, v "dobrih" in "slabih" časih. Povprečen delavec to zelo slabo vrača. V "dobrih časih" se odreka delavskemu listu z izgovorom, da mu ni nič hudega in da je vsakdo "samo zase", v "slabih časih" pa se izgovarja na—slabe čase in zahteva, da naj mi kaj naredimo zanj—pa nam bo verjel itd.

Ako ne bi bilo še toliko stotisoč takih delavcev, ne bi kapitalistični tisk vodil vso deželo za nos, ne bi bila mogoča korupcija kakršna je razpačena v tej deželi, in Zedinjene države ne bi bile brez socialne zakonodaje, ki so v tem oziru izmed vseh industrialnih dežel na svetu najbolj nazadnjaške.

Delavci, negujte svoje liste! CITAJTE jih, ker ne izhajajo radi profita, kakor kapitalistični, nego radi vas, in branijo vaše interese v "dobrih" in slabih časih.

Ambicije milwauških sodrugov

Milwaukee, Wis. — Kakor izgleda, bo naš socialistični klub št. 37 postal kmalu največji v Jugoslovanski socialistični zvezi. Nedolgo tega je imel to mesto klub št. 1 v Chicagu, ki ima nekaj nad sto članov in članic. Tik pred zborom JSZ, ga je prekosil klub št. 114 v Detroitu, v dogledni bodočnosti pa bo moral detroitski klub prepustiti prvenstvo v članstvu našemu klubu. Čikaški, če se bo agitacija razvila po tem redu, pride na tretje mesto.

V naš klub pristopajo na vsaki redni seji moški, ženske in tu rojena mladina. Zelo razveseljivo je, da so se za klub ter njegove delo začele zanimati tudi ženske, kajti le z njihovim sodelovanjem more postati delavsko gibanje resnično močno. Klub št. 37 je bil precej časa v glavnem klub moških. Nedavno so se mu začele pridruževati tudi ženske. V agitaciji med ženskami je aktivna posebno sodruginja Sular in več drugih. Zavedne ženske, le tako naprej! Če boste agitirale ve, bo naš klub nedvomno postal ne samo največji v JSZ., nego politično najvplivnejši izmed vseh klubov naše zveze. Naša nasebina je velika, več ali manj kompaktna, in klubu se nudi bogato polje za propagandistično, politično in kulturno delo, pri katerem bo imel sodelovanje tistih podpornih in kulturnih društev, v katerih se delavska razredna zavest noče umakniti privatni politiki.

Z velikimi črkami lahko begelimo, da je razen klubovih agitacijskih uspehov med žensstvom uspešno tudi agitacijsko delo za socialistično stvar med mladino. V klub št. 37 je pristopilo že precej tu rojenih alovskih fantov, in oni ter tu rojena dekleta bodo imeli v klubu angleško poslušajo odsek, ki bo obdržal svoje seje in vršil svoje delo med mladino in kooperiral z drugimi člani in članicami pod odkriljem odseka. Zagotovili so nam, da pristopi na prihodnji seji meseca avgusta zopet mnogo fantov in deklet v klub. Vršila se bo v četrtek 14. avgusta ob 8. zvečer (daylight saving time) v S. S. Turn Hall. Po končanem dnevnem redu bo predaval s. John N. Landberg o justici, namreč, kakšno je, in komu služi.

Na to predavanje so vabljeni tudi nečlani. In naravno so vabljeni vsi tisti, ki soglašajo z delom in programom socialistične stranke, da pristopijo v klub.

Joseph Ule.

Herman Rugel bo govoril na Edisonu

Somišljeniki delavskega gibanja v premogovinskih nasebinah Kansasa, pridružite se klubu J. S. Z.! Prihodnja seja bo v Frontenacu.

Arma, Kans. — Kot že znan, obdržava klub JSZ. s sedežem v Armi svoje seje v raznih nasebinah. Prošla se je vršila 15. junija v Edisonu. Udeležba sicer ni bila velika, pa vendar ne brez uspeha, kajti v klub je pristopilo par novih članov, in to naših "old timerjev" iz časa, ko je še obstajal klub tudi v Edisonu. Upam, da bosta sodruga Spaiser in Vorina pridobila v naše vrste tudi druge somišljenike v Edisonu.

Prihodnja klubova seja bo v nasebini Frontenac v nedeljo 27. julija ob 2. popoldne. Na to seja smo povabili našega mladega sodruga Hermana Rugela iz Detroita, ki je tukaj na počitnicah (neprostovoljnih). Sodrugi Rugel je bil delegat na osmem rednem zboru JSZ. Poročal nam bo o njegovih zaključkih in o aktivnostih detroitskih klubov. Na to zborovanje vabimo vse sodruge in somišljenike, kakor tudi zastopnike društev Izobraževalne akcije.

M. Gorenc.

Težave brezposelnih. — Piknik kluba št. 45 in drugo

Waukegan, Ill. — Iz raznih poročil v listih vidimo, da vlada povsod velika brezposelnost. Nič boljje ni v nasebini Waukegan—North Chicago. Povsod opaziš na ulicah ljudi brez dela, ki se v pomenkah o mizernih časih vprašujejo, kaj bo? Ponaavlja se stara pesem, da je srečen tisti, ki ima delo, pa četudi samo dva ali tri dni v tednu. Dasi si s tistimi bormimi dolarčki ne more nabaviti najpotrebnejše za družino, je boljše nekaj kot nič. Ali vendar, slabo je!

Ali se je delavstvo že kaj zavzelo za izboljšanje razmer? Ali se kaj trudi spoznati vzroke brezposelnosti in pota, ki mu bi pomagala iz mlake krivic?

Prišla sem v pogovor z neko osebo in pomenek je nanesel tudi na brezposelnost. Omenila sem vesti v listih, kako si očetje in matere radi silne bede sami jemljejo življenje, včasih celi družini. On je to takole komentiral: Hm, saj je itak preveč ljudi na svetu, zato pa

primanjkuje dela! Treba bi bilo spet svetovne vojske, da bi jih par milijonov pobili, pa bo zopet posla na razpolago.

Ko čuješ take "argumente", te spreleti mraz. Za hip začutiš mržnjo do takih ljudi, toda končno jih pomiluješ. Kje naj sploh dobe spoznanje, če se ne pobrigajo sami! Skušaj jim dopovedati, ali mnogi so nedostopni in trdijo svoje.

V socialistični stranki je sredstvo za osvoboditev delavstva vsega sveta. Povabiš delavce na pristop, ali kaj odgovarjajo? Bom kdaj pozneje, če boste kaj naredili. Ali pa: Socialisti hočete samo komandirati in povsod sami odločevati.

Boljših odgovorov od ljudi, ki čitajo plidke breznačelne liste, sploh ne moremo pričakovati.

Poročano je že bilo, da priredi klub št. 45 JSZ. "izlet" v nedeljo 27. julija na znano Harrisonovo farmo. Zabave bo obilo, bodisi s tekami, balinanjem, metanjem podkev, petjem itd. Imeli bomo smeha polno igro 2 ty 3, v kateri se bodo pripetili, da kaka članica nežnega spola izgubi peto od čevlja, torej katere pridete v naš krog, pazite, da boste imeli pete dobro pritrjene.

Postrežba bo prvovrstna. Dobili boste hladilno pijačo raznih vrst, John Mahnich pa bo pripravil okusno indijansko pečenko!

Truk odpelje izpred S. N. D. prvič ob 10. dopoldne in potem ob 1. in dveh. Vožnja v oba kraja je 25c za osebo. Otroci so vožnje prosti.

Poročajo, da pride na naš piknik večja skupina iz Chicaga s posebno karo. Kličemo vam, dobrodošli! Vračali bomo uslugo z uslugo. Na svidenje 27. julija!

Dne 10. avgusta prirede piknik na istem prostoru odseki SND, to je, Čitalnica, gospodinjki in dramski odsek. Več pozneje.

Dne 1. septembra bo v Waukeganu pomemben dan SNPJ. Vršile se bodo tekme med sportskimi odseki društev SNPJ. in izletniki pridejo iz raznih krajev, pravijo, da mnogi tudi iz Clevelanda. Tudi o tem poročamo več pozneje.

Anna Mahnich.

V petek 25. julija vsi na sejo

Chicago, Ill. — V petek 25. julija bomo imeli v klubu št. 1 zanimivo diskuzijo, o kateri izveste več, ko pridete na sejo. Privedite seboj somišljenike, da postanejo člani kluba.—P. O.

Socialisti in Rusija

Piney Fork, O. — V 1189. številki Proletarca sem čital zanimivo poročilo o berlinskem nitem zaposlen, in končno, kdo zboru razširjene eksekutive socialistične delavske internacionale, ki je med drugim sprejela tudi apel na delavstvo sovjetske Rusije, v katerem mu zagotavlja svojo pomoč v boju zoper reakcijo in ob enem izreka željo za boljše medsebojno razumevanje ter kooperacijo, namesto bratomornega boja.

Iz tega apela ponovno razvidimo, da socialistična-delavska internacionala ni sovražna sovjetski Uniji nego ji je prijateljska, bori se proti nakanom reakcije in militarizma in gladi pota v zblizevanje, za katerega pa mora biti dobra volja tudi na drugi strani, ne samo na socialistični. Socialistični apel ruskemu proletarijatu naglašajo dejstvo. Vodstvo komunistov se napram socialistom še vedno poslužuje ne samo skrajno sovražne, nego tudi ekstremno provokatorske taktike. Kjer le morejo, razbijajo socialistične shode. Socialističnim županom delajo neprilike z raznimi neopravičnimi napadi, demonstracijami in provokacijami. Taka taktika ni prav nič delavska, ker služi kapitalistični politiki vzlic radikalnim frazam.

Socialisti zahtevajo in delujejo za socializem. Komunisti isto. Razlika med prvimi in drugimi je v taktiki. Komunisti hočejo svetovni preobrat po ruskih metodah, dasi ostali svet ni carska Rusija. Socialisti pravijo, da so v raznih deželah potrebne tudi različne metode, take, kot so v eni ali drugi mogoče in uspešne. Socialisti se naslanjajo na demokracijo, na organizirano politično moč delavstva, komunisti propagirajo silo in diktaturo. Socialisti se zanašajo na izobraženost delavstva, raditega se veliko trudijo za osvetlovanje delom. Komunisti pa branijo nauk, da se bodo delavci učili ko bodo imeli čas zato, namreč po uspešni revoluciji, prej pa jih je treba le navduševati — to je, sfanatizirati, da bodo godni iti v revolucijo.

Veliko hujskačev, ki govore radikalno, dela v resnici za kapitaliste, kar se je razvidelo med vojno in še dolgo po vojni, ko so se vršile razne obravnave proti komunizem. Kapitalisti so nevarnejši pošteni učitelji, kot pa gromoviti revolucionarni govorniki. Slednji "kršijo" zakon radi "ščuvanja vlade". Delavski učitelj socialističnega prepričanja pa dela, da napravi preobrat v delavcu in ga tako za vselej reši iz objema kapitalističnih strank ter ga pridobi za konstruktivno delavsko politiko.

Za svetovni preobrat je slova delavstva absolutno potrebna. Uverjen sem, da pride, ko se sedanji vetrovi nekoliko poležejo in ko komunistično delavstvo spozna, da s taktiko sovražstva do socialistov ne služi socializmu.

Nace Ziemberger.

Izlet Čikazanov v Waukegan

Chicago, Ill. — Večja skupina čikaskih sodrugov in sodruginj je sklenila napraviti izlet v Waukegan na piknik kluba št. 45 JSZ., ki se vrši v nedeljo 27. julija na Harrisonovi farmi. Iz Chicaga se odpeljemo po North Shore železnici s posebno karo z Adams in Wabash postaje opoldne. Snidemo se v čakalnici.

Vožnja je znižana na polovico. Vabimo vse, ki se žele pridružiti temu izletu, da greste z nami. Sporučite svojo udeležbo na izlet bodisi Donald J. Lotriču, Antonu Gardnu ali Johnu Raku. Slednjega lahko pokličete na naslov Proletarca. Če pridete v petek 25. julija na sejo kluba št. 1, lahko prijavite udeležbo tam. Vsekakor pa želimo, da nas gre v Waukegan čimveč in jim s tem izkažemo voljo za sodelovanje, ob enem pa bomo imeli mnogo zabave na vožnji in na pikniku.—P. O.

SAMO, DA JE NEKAJ NOVEGA

Svet se na razne načine postavlja na glavo. Iznajdljiv človek je prišel na idejo "marathon" plesa, ki znači, da naj se prijavi čimveč parov za ples, kateri naj traja neprestano več tednov, in tisti par, ki vztraja najdalj, dobi nagrado. Ljudem, ki prihajajo gledati izmučene plesalce, pa računajo visoko vstopnino. Več takih "podjetnežev" je na račun ljudske domišljije in radovednosti napravilo tisočake. Plesni par mora premikati noge neprestano, razen deset minut ali kaj takega vsako uro, katere so jim določene za počitek. Drug "marathon" je vztrajanje letalcev z aeroplanom v zraku po par tednov in več. Gasolin in hrano jim dovažajo drugi aeroplani. Tudi ta podvzvetja prinašajo profit nekaterim. Sedaj se je bolezen marathonom prenela še na otroke. Več sto v raznih krajih jih sedi na drevesih, kamor jim dobri starši ali prijatelji donajajo hrano. Eden deček se je pri padcu z drevesa po noči ubil, par si jih je polomilo rebra, ampak to so malenkosti. Glavno je zabava! Ljudje hodijo k drevesom in igrile kvilku v otroke, ki si smučijo kosti med vejami. Početek takega sedenja je bil "marathon" na zastavnih drogovih. Razni hoteli, ki so si zalezli reklamo, so pritrtili k drogovi za zastavo sedišče in dobili človeka, ki se je zavzel presedeti na taki polici več dni, morda tedens ali dva. Ljudje so stegovali vratove, plačevali so po kvodrih, da so smeli par momentov gledati "muho" na nebotičniku in vse je bralo, kako na tej in tej stavi, visoko ob zastavnem drogovi sedi ta in ta že oami dan. Jako dobra reklama — dokler je vlekla. Na sliki je deček, ki je ob času ko to pišemo sedel na drevesu blizu hiše svojih staršev v Chicagu že četrty dan. Dejal je, da bo ostal gori do konca počitnic, potem bo moral v šolo.

Socializem in komunizem

Collinwood, O. — Dasi govorimo o socializmu, in imamo liste, ki ga propagirajo, se vendar le malokdaj tolmači, kaj je socializem, kdo in zakaj so socialisti, kaj hočejo, in kaj je razlika med socializmom in komunizmom. Ravno vsled tega nepoznavanja pridejo agitatorji večkrat v zadrego, ker ne znajo zagovarjati pokret, za katerega tako vneto delujejo.

Kaj je socializem? Svetovno gibanje, katerega minimalni program zahteva takojšnja izboljšavanja delovnih razmer, kot krajšanje delavnika, kolektivna pogajanja, higienične naprave, odpravljanje napornih del, zvišanje plač itd. Ker pa minimalni program ne znači preuredbo kapitalističnega sistema, pod katerim je trajna rešitev socialnih problemov nemogoča, zahteva socializem nov ekonomski red, ki bo baziral na produkciji in razpečevanju blaga za potrebo, namesto za profit posameznikov, kot je to pod kapitalizmom. Socializem je nadalje za demokracijo, in to v smislu, kakršna je mogoča le pod socializmom. Socializem hoče uvesti s podružabljenjem velikih obratov industrialno demokracijo, in šele ko dobimo to, bo mogoča tudi prava politična demokracija.

Kaj pomeni beseda socialist? Čemu strah pred njo? Svoj izvor ima iz besede socialen, ki jo imajo v rabi vsi jeziki. Je torej v mednarodni rabi. Socialnost pomeni družabnost — pomeni npr. skupino ljudi, ki žive med seboj složno in si drug drugemu pomagajo. Socialnost ali družabnost je nemogoča, če se bi ljudje le pričkali med seboj ter drug drugemu nagajali, zato socialisti uče, da človeštvo dozori za novo uredbo šele, ko bo ustvarilo v sebi nagon za sodelovanje in se otrelo fanatičnega nacionalizma, fašizma in takih pokretov, ki ga danes razjedajo.

In kaj je komunizem? V socialnem oziru znači isto kot socializem — ljudsko lastništvo produktivnih in distributivnih sredstev, ki se jih operira v interesu ljudstva. Komunistično gibanje je nastalo, ko so se ruski boljševiki odločili, da gredo v delavskem gibanju svojo pot ter se vsled tega ločili od ostalih socialističnih strank, svoji pa so dali ime komunistična stranka. Od socialističnega se komunistično gibanje razlikuje vsled svojega propagiranja diktature in nasilnih

kar znači diktaturo ožje organizirane skupine, ki vlada, kakor je enkrat nekdo definiral, "nad proletarijatom za proletarijat".

Sovražniki obeh pokretov naravno pobijajo nauk socialistne preuredbe družbe in se v ta namen poslužujejo vseh propagandističnih sredstev, ječ, vešal, giljotine, električnih stolov in drugih metod. Po zaslugi teh mnogo ljudi argumentira, da je tako kakor je vedno bilo in bo. To se pravi, vedno so bili bogati in revni, in zmerom ostane tako. Ko bi poznali zgodovino, bi vedeli, da ni bilo vedno tako, in da kakor so se družabni sistemi spreminjali v prelosti, se bodo tudi v bodoče. Že naši stari Slovani so bili komunisti. Ziveli so v zadrugah. Privatnega lastništva niso poznali. Zemlja je bila last zadruga. Kadar je kakemu stanovniku zmanjkalo živil, je vedel, da jih dobi v zadrugi, ne da bi ga kaj stalo. Ko je neki rimski pisatelj potoval po slovanskih krajih, se je čudil slovanski gostoljubnosti in zapisal, da ako nimajo doma živil, da bi gostu postregli, jih ukradejo. V resnici so jih vzeli v zadrugi, ker so imeli pravico do njih.

Krasti je včasih potrebno, ako je človek gladen, toda kradnje na debelo, ki so bistvo kapitalizma, ne samo da niso potrebne, pač pa še ljudstvu skrajno škodljive. Socializem bo sistem kradnje odpravil z novo uredbo.

Frank Barbič.

"Moonlight" piknik "Save"

Chicago, Ill. — Lani je mladina v pevskem zboru "Sava" suggestirala prireditev piknika v soboto večer, takozvani "moonlight" piknik, ki je zelo dobro uspel. Raditega je zaključila, da ga priredi tudi letos, ki bo v soboto 9. avgusta na Keglovem vrtu "Kegel's Grove" v Willow Springsu. Igral bo orkester John Hochevarja komade, ki bodo zadovoljili mladino in one, ki ljubijo valčke. Vstopnina je samo 35c. Za dobro postrežbo bodo skrbeli člani in članice "Save" ter kluba št. 1. Pridite vse!—P. O.

Listu v podporo

IX. izkaz. (Pojasnilo. Vsota \$48.50, priobčena v zadnjem izkazu in poslana iz Detroita, Mich., je bila nabrana za pokrite stroškov banketa, ki sta ga priredila kluba v počast delegatom osemga rednega zbora JSZ., katero vsoto pa sta kluba poklonila listu v podporo. To v prošlem izkazu ni bilo označeno.)

Milwaukee, Wis., nabrano na pikniku kluba št. 37 JSZ. \$13.85. (Imena prispevalcev bodo priobčena prihodnjic.)

Detroit, Mich., Frances Mezger, \$4; Jože Menton, \$1, skupaj \$5.00.

Chicago, Ill., Mike Svigel, \$2; D. J. Lotrich, \$1.80; Anton Tušek, \$1, skupaj \$4.80.

Johnstown Pa., Sylvester Turk, \$1, po 25c, Ferd. Ojsteršek, Martin Zalar, Frank Kos, John Kobal in Andrew Vidrich; Henry Vidrich 5c, skupaj \$2.30 (poslal Andrew Vidrich).

Park Hill, Pa., Anton Mele, \$1.00. Harwick, Pa., Anton Jazbinšek, \$1.00.

Farrall, Pa., Frank Kramer, \$1.00. Homer City, Pa., Andy Obed, 80c. Willard, Wis., Mike Krulitz, 60c.

Rock Spring, Wyo., John Jereb, 50c. Point Marion, Pa., Valentin Mazgon, 50c.

Midway, Pa., Neimenovan, 50c. La Salle, Ill., Frank Martinjak, 50c. Bridgeport, O., Joseph Snoy, 50c. Helper, Utah, Frank Erzen, 25c. Herminie Pa., Louis Podbevšek, 25c.

Baden, Pa., Martin Spec, 25c. Sheboygan, Wis., Anton Ribich, 20c.

Skupaj v tem izkazu \$33.80, prejšnji izkaz \$243.36, skupaj \$277.16.

Čemu napredna društva vaše nasebine ne oglašajo svojih prireditev v "Proletarcu"?

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

Iz okupiranega ozemlja

Zjutraj 13. julija so viseli grozeči oblaki v zraku in strahili minnesotske člane SNPJ., da bi se ne udeležili izleta, ki ga je tega dne priredila na Chisholm federacija minnesotskih društev SNPJ. Zjutraj je tu in tam tudi malo porosilo, kar je v resnici ostrašilo nekaj članov, da so ostali doma. Prišedši okrog 10. ure na Chisholm, sem opazil okrog Community Bldg. vrvenje in čez vso glavno ulico od ene do druge strani pa napis "Dobrodošli, člani SNPJ!" Pripravljalni odbor je bil zaposlen za uredbo pohoda, ki se je začel ob 11. z godbo junior high school na čelu. Igrala je izborno in pripomogla, da so prišli udeleženci izleta v še boljše razpoloženje.

Pohod je bil dolg 5 mestnih blokov. Po mojem računu je bilo v paradi okrog 800 ljudi. Korakali so do parka ob Long-year jezera, prišedši tja so se pa piknikarji razšli eni med drevje in grmovje na izletnem prostoru, drugi pa so se povrnili v mestu na obisk k prijateljem. Ob 2. popoldne se je začelo ljudstvo zopet zbirati v parku, kajti ob tej uri bi glasom programa imeli nastopiti govorniki, ki pa so bili predstavljeni šele ob 3.

Jacob Ambrozich je otvoril program. Po svojem nagovoru in pozdravu je predstavil našega starega borca in pionirja John Terana iz Ely. Well, John se vedno na mestu in je bil tudi sedaj. Povedal je, kako so na Ely pred 26 leti ustanovili prvo društvo SNPJ., in pri tem izvajal dovpite iz epizode tistih dni. John je s svojim vplivnim nastopom in humorjem prizval blizu 1000 poslušalcev. Good work, John!

Nato je bil predstavljen Max Martz iz Buhla. Govoril je o težkočah delavstva, ki si drzne govoriti tako, kakor misli. Vsled tega "prestopka" ga zabeležijo v "črne bukve" in ga preganjajo, da mora v borbi za življenjski obstoj iz kraja v kraj. Slikal je težkoče, ki so jih imeli člani SNPJ. na železnem okrožju pri ustanavljanju društev, in pozival prisotne, naj delajo neustrašeno naprej za SNPJ. Priporočal je, da bi se sešli večkrat skupaj na takih sestankih, ne le enkrat, nego trikrat, štirikrat na leto. Njegovim izvajanjem so navzoči živahno aplavdirali.

Za njim je bil predstavljen John Kobi iz Dulutha kot glavni govornik. Povedal je, da nima šolske izobrazbe, ker so ga vzeli iz ljudske šole ko mu je bilo 11 let ter so ga potisnili med mezdne sužnje, med katerimi je še danes. Rekel je: Minnesotska federacija SNPJ. je take izlete ustanovila zato, da se napredno jugoslovansko delavstvo vsaj enkrat na leto snide skupaj tudi v Minnesoti. Ker je na lanskem izletu pojasnil cilje in zgodovino SNPJ. Filip Godina, je Kobi dejal, da bo govoril o vprašanju, čemu imamo podporne organizacije in čemu so delavstvu potrebne tudi strokovne in politične organizacije.

Omenil je, kako smo pred leti delavci pobirali prispevke med seboj, da se je pomagalo ponesrečenemu tovarišu. Danes vrše to delo podporne organizacije z velikim uspehom. Vaak delavec ima priliko, da se zavaruje v eni ali drugi, kajti imamo jih danes več kot treba. SNPJ. je podporna organizacija za Jugoslovane v Ameriki, in je apeliral na vse, ki se niso njeni člani, da se ji pridružijo. Povedal je, kako so prve slovenske organizacije slinele na verski podlagi, in da je bilo tedaj med Slovenci tudi nekaj takih ljudi, ki si niso pustili diktirati, kaj smejo verovati in kajne, in iz teh krogov je bila ustanovljena pred 26 leti SNPJ., ki si je zapisala v svoja pravila in ustavo svobodomiselnost na načela in delavski program.

Na sliki sta filmska igralka Bebe Daniels in Ben Lyons, oba znana avdienci, ki gleda igre na platnu; nedavno sta se poročila, in časopisje je ta dogodek beležilo z ugotovitvijo, da je nobeden izmed nju ni bil poročen, kar je v Hollywoodu redkost kakor bela vrana, kajti običaj je, da sta ženin in nevesta že večkrat poprej okusila "zakonski jarem".

Ta podlaga je bila vzrok, da se je kljub silni opoziciji naglo širila in postala največja slovenska in druga največja jugoslovanska podporna organizacija — SNPJ. izobrazuje svoje člane v pravem demokratičnem duhu s pomočjo "Prosvete" in drugih svojih publikacij, je rekel govornik.

Izvajal je, da če so delavstvu potrebne podporne organizacije, mu niso nič manj potrebne strokovne, kajti te ga varujejo pred šikanami bossov, pred raznimi špijoni in mu ob enem izboljšujejo življenjske in delovne razmere. Seveda mora biti strokovna organizacija močna, kar znači, da ji morajo pripadati vsi delavci v obratu, kajti drugače je šibka in ne more doseči uspehov. Omenil je, da so ga svoječasno zatožili radi njegovih aktivnosti bosom v jeklarni, kjer je delal, in bil nato odslovljen. Ker so bili delavci neorganizirani, ni imel nobene zaščite, pač pa je moral vzeti brco, kar ne bi bilo treba, če bi delavci razumeli geslo, vsi za enega, eden za vse. Sedaj pa, ko je v unijski delavnici, ga boss ne more odpustiti kar tjavendar, kajti štiti ga organizacija.

Naglašal je tudi nujno potrebo delavske politične organizacije. Omenil je Anglijo, Francijo, Nemčijo in Rusijo, kjer ima socialna zakonodaja odlično mesto. Delavci prejemajo zavarovalnino proti brezposelnosti, imajo penzijsko postavbo in mnoge druge zakone, ki jih varujejo v borbi za obstanek. Rusija ima splošen sistem socialne zakonodaje. Matere imajo štiri mesece počitnic s plačo pred porodom, in enako dalj časa počitek ter zdravniško oskrbo po porodu. Podatke je čital iz nekega unijskega žurnala, ki je nasproten gibanju, katero vlada v sovjetski uniji. Izvajal je: Če so take socialne pridobitve za delavstvo mogoče v Rusiji in drugje, čemu ne bi bile mogoče v tej deželi, ki je najbogatjša na svetu? Ko je bil Victor L. Berger prvič izvoljen v kongres, je predlagal v sprejem zakon za starostno pokojnino delavcem ter mnoge druge dokler je bil v zbornici. Meyer London, socialistični kongresnik iz New Yorka, je leta 1916 predlagal kongresu zakon, ki je določal podporo brezposelnim. Niso bili sprejeti, dasi je časopisje o njih mnogo pisalo. Delavci so v volilnih kampanjah rajše sledili sladkim besedam republikanskih in demokratskih "politišnov" ter takozvanim "delavskim prijateljem" in jih volili v zakonodaje, po volitvah, ko so imeli mandate srečno pod streho, so pa pozabili na obljube. Ko je prišla zopet kampanja, se je tak proces ponavljal.

Delavci so nagromadili bogastev, nakupičili ogromne zaloge hrane, volili pridno republikance in demokrate, sedaj, ko so stari in onemogli, pa žive v pomanjkanju. Če bi začeli pred 20 leti voliti može

kakor sta bila pokojna kongresnika Berger in Meyer London v tolikem številu, da bi imeli večino, bi se delavskemu ljudstvu v tej bogati deželi res dobro godilo, in imeli bi prosperiteto vsi, namesto samo tistih, ki vlečejo dobiček od našega dela. Rekel je, Prosveta navaja delavce misliti zase in jih navaja na pota delavske zavestnosti. Priporočal jo je v čitanje, in dejal, da tudi Proletarca "žiher" čitajo, kajti oba sta delavska lista. Kadar bo delavstvo dozorelo za akcijo, kakršno zagovarjata, bo prevzela odgovornost za podpiranje bolnikov, brezposelnih in starih delavcev družba, to je država, in sicer ne v smislu miloščine, nego v smislu dolžnosti! Delavcu bo dala kar mu je dolžna, nič več, in to je vse, kar zaveden delavec zahteva. Govoril je tudi o zboru JSZ. v Detroitu, kjer je bilo sklenjeno, da se ne bo priobčevalo imena članov v takih krajih, kjer so v nevarnosti, da bi izgubili delo. Apelaral je, da naj se somišljeniki direktno pridružijo delavskemu gibanju. Pojasnil je, na željo br. Martza, kaj je svobodomiselnost, in mato je v angleškem jeziku apeliral na mladino, da naj se pridruži SNPJ., da naj postane aktivna ter organizira mladinska društva in se pripravi, da vzame vodstvo, kadar bomo stari onemogli.

Njegova izvajanja so vzeli poslušalci z zadovoljstvom na znanje, kar je dokazala ovacija.

Mislil, da je piknik v splošnem uspel. Najbolj se je izkazalo članstvo iz naselbin Eveleth, Ely, Aurora ter iz vseh drugih po železnem okrožju. Celo iz Dulutha jih je prišlo kakih deset. Chisholmskim društvom se mora dati priznanje za tako vzorno prireditev, kajti pokazali so, da se zavedajo odgovornosti in ostalo članstvo jim je za njihovo paznost lahko hvaležno.

Poročevalec.

Podpora jubilejni-prvomajski številki Proletarca

- VIII. izkaz.
- Milwaukee, Wis., Po \$1 Louis Novak, Math Tamaha, John Dobnick, Neimenovan, Louis Tesovnik, Neimenovan in Frank Ermenc; po 50c, Frank Puncer, F. S. Ermenc, Joseph Tesovnik in Math Smole; Joseph Ule 25c, skupaj \$9.25. (Poslal Math Tamaha.)
 - Detroit, Mich., Joseph Kos, \$1.00.
 - Hermine, Pa., Frank Bregar, \$1.00.
 - Loydell, Pa., Anton Zalar, 50c, Math Hribar, 40c, skupaj 90c.
 - Seward N. Y., Frank Lipar, 50c.
 - Chicago, Ill., Albina Medic, \$1; Joseph Oblak, 50c, Joseph Serne, 40c, Neimenovan 25c, skupaj \$2.15.
 - Cleveland, O., Louis Samsa, 25c. Skupaj v tem izkazu \$15.05, prejšnji izkaz \$475.56, skupaj \$490.61.

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

KAKO SEM POSTAL SOCIALIST

Frank Udovich.

Kot sin revnega kmeta sem odšel že v zgodnji mladosti s trebuhom za kruhom. Najprej so me udingjali za pastirja. Pozneje, ko sem dorastel, so me porabili za težja dela. Delal sem trdo, od rane zore, do trde noči. Solo sem obiskoval neredno, ker ni bilo časa za učenje. Sicer pa tudi nisem potreboval kakšne posebne učenosti za svoje delo. Glavno, da sem znal zavihati rokave, pljuniti v dlani in prijeti za vile, grablje cepec, ali kar je že bilo. Poleg tega sem moral znati nekaj molitvic in to je bilo vse, kar sem znal in — po mnenju naših kmetov — tudi potreboval.

Ko sem dosegel petnajsto leto, so me povišali v mladega hlapca z malo plačo. Ta je obstojala iz dveh parov hodnih hlač, dvoje platnenih srajc, cenene nedeljske obleke in enega para čevljev. Čevlje sem nosil samo ob nedeljah, praznikih in pozimi. Ostale dneve v toplejših mesecih sem hodil bos. Pridobil torej nisem dosti, razen težjega dela. Težkega dela in slabo plačanega dela pa se človek kmalu naveliča. Tudi meni je bilo presodati. Začel sem premišljevati, kje bi si našel kako boljše delo.

Kdor išče, ta najde, pravi pregovor. Jaz sem si našel službo hišnega hlapca v neki gostilni v Novem mestu. Delo je bilo lažje in zaslužek večji. Dobil sem šest goldinarjev na mesec, poleg tega pa tudi večkrat kakšno napolnino. Tudi hrana je bila boljša, kot pri kmetih.

Tisto leto so sklicali novomeški socialisti nekako zborovanje, na katero je imelo priti tudi nekaj ljubljanskih socialistov. Takrat sem prvokrat v svojem življenju slišal, da žijo na svetu ljudje, ki se imejujejo socialisti. Poizvedoval sem, kakšni so ti ljudje in kaj hočejo. Povedali so mi, da to so ljudje, kateri ne verjamejo, da je nekje nad zvezdami nekakšen Bog, ki je ustvaril svet in ljudi, katerega volja je, da na svetu vladata neenakost in krivica, kateri trdijo, da je naš družabni red krivičen in gnil in da je treba odpraviti privatno lastnino kapitala, proizvajalnih in razpečevalnih pripomočkov, kar je največje prokletstvo delavstva naše dobe. To in še mnogo drugega sem zvedel o socialistih in reči moram, da se mi je njihov program zelo dopadel, predvsem pa mi je dal misliti. In delavec, ki enkrat začne misliti in razmišljati, je že na potu v taborn organiziranega delavstva, katero edino bo rešilo človeštvo propada.

Leta 1899 sem se podal v Ameriko. Življenju v novi domovini se nisem privadil prav hitro. Ko sem odhajal iz domovine, sem menil, da je Amerika nekakšna obljudljena dežela, po kateri se čedita med in mleko, pečeni piščanci pa kar sami frčijo v usta srečnih prebivalcev. Ampak v resnici ni bilo tako. Kmalu sem spoznal, da je Amerika dežela trdega dela, kjer je boj za obstanek trd, krut in brezobziren. Tedaj se me je polastilo grenko razočaranje in bogme, da bi bil popihal nazaj v staro domovino, ako bi bil imel potrebni denar za vožnjo. Ali

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnino zanj sprejema "Proletarec".

Sodrug in sodruginja, v ofenzivo!

Delegacija, zbrana v Detroitu na VIII. zboru JSZ., ni končala dela z zaključkom zadnje seje, nego je sklenila, da svoje aktivnosti v naselbinah, iz katerih prihaja, podvoji in potroji.

NALOGA KLUBOV Klubi v večjih naselbinah naj se zavzamejo doseči do gotovega datuma število STO ČLANOV vsak in več. To je izvedljivo v najmanj petih ali šestih naselbinah, v drugih pa lahko klubi število svojih članov pomnože od 10% do 50%, ako se v agitaciji resnično potrudijo z navdušenjem, kakršno je vladalo na zboru. Do konca leta, morda že prej, bomo dvignili število članstva JSZ na tisoč, in potem naprej v drugi tisoč članov. Poročajte o svojih ukrepih in delu! Izvolite mladinske in ženske agitacijske odseke v smislu resolucij, ki so bile sprejete na zboru v Detroitu. — Pridobite vsa delavska, kulturna, podporna ter druga napredna društva za pridruženje k Prosvetni matici, katera šteje sedaj blizu 120 kulturnih organizacij, klubov JSZ. in podpornih društev raznih jednot in zvez. Prosvetna matica ima sedaj blizu 15,000 članov. Ako se zavzame mo vsi, je napredek JSZ. in Prosvetne matice garantiran!

TISOČ ČLANOV no potrudijo z navdušenjem, kakršno je vladalo na zboru. Do konca leta, morda že prej, bomo dvignili število članstva JSZ na tisoč, in potem naprej v drugi tisoč članov. Poročajte o svojih ukrepih in delu! Izvolite mladinske in ženske agitacijske odseke v smislu resolucij, ki so bile sprejete na zboru v Detroitu. — Pridobite vsa delavska, kulturna, podporna ter druga napredna društva za pridruženje k Prosvetni matici, katera šteje sedaj blizu 120 kulturnih organizacij, klubov JSZ. in podpornih društev raznih jednot in zvez. Prosvetna matica ima sedaj blizu 15,000 članov. Ako se zavzame mo vsi, je napredek JSZ. in Prosvetne matice garantiran!

PROSVETNA MATICA turna, podporna ter druga napredna društva za pridruženje k Prosvetni matici, katera šteje sedaj blizu 120 kulturnih organizacij, klubov JSZ. in podpornih društev raznih jednot in zvez. Prosvetna matica ima sedaj blizu 15,000 članov. Ako se zavzame mo vsi, je napredek JSZ. in Prosvetne matice garantiran!

jaz nisem imel denarja in moral sem ostati v Ameriki. Sčasoma pa sem se vendarle privadil življenju v Ameriki ter se sprijaznil s svojo usodo. Je že tako: človek se mora vsemu privaditi.

Prvi slovenski časopis v Ameriki, katerega sem si naročil, je bil Glas Naroda. Pozneje je začel izhajati v Čikagu socialistični list Zora, katerega naročnik sem postal. Če se ne motim, so ga izdajali sodrugi Frank Petrič, Frank Peče in nekateri drugi, katerih imena sem že pozabil. Omenjeni list pa je, žal, kmalu prenehal izhajati.

Leta 1902 smo ustanovili pevsko društvo Orel. Na ustanovno sejo sem bil povabljen pismenim potom od Frank Petriča. Bil sem član tega društva do leta 1912, ko je prenehalo eksistirati.

Leta 1906 sem se udeležil javnega shoda v mali Narodni dvorani na nekdanji Center Ave., sedaj Racine Ave., na katerem je nastopil pokojni Jože Zavertnik kot glavni govornik. Jožetov govor sem si vtisnil globoko v spomin. Govoril je približno tako-le: "De-

lavci smo mezdni sužnji, kateri kapitalisti izkoriščajo na vse mogoče načine in jih izžemajo do krvi in to stanje bo trajalo tako dolgo, dokler se delavci vsega sveta ne združijo v močnih strokovnih in političnih organizacijah, ki bodo obračunale s kapitalističnimi pijavkami. Zatorej postanite člani strokovnih organizacij in člani edine politične stranke, katera more in hoče rešiti delavstvo in mu zagotoviti boljšo bodočnost." Povdarjal je tudi, da mora vladati med nami solidarnost, brez katere so uspehi nemogoči.

Njegova izvajanja so mi močno ugajala in kmalu nato sem pristopil h klubu št. 1 J. S. Z., katerega član sem še danes. Postal sem tudi stalen naročnik Proletarca, ki letos slavi svoj srebrni jubilej, na kar smo slovenski napredni delavci v Ameriki lahko ponosni. Težki so bili Proletarčevi boji za obstanek, a pogum in vztrajnost naših starih sodrugov in pionirjev sta premagala vse zapreke in Proletarec je izšel iz teh bojev kot zmagovalček ter srečno dočkal svojo 25-letnico. Ob tej priliki želim, da bi dočakal še 50-letnico Proletar-

ca in da bi se število njegovih naročnikov podneserilo. List Proletarec je že mnogim našim delavcem odprl oči ter jim pokazal edino in pravo pot k zmagi in k boljšemu življenju in je vreden, da ga čita vsak delavec, kateremu je pri srcu njegov lastni dobrobit. Jaz ga berem že dolgo vrsto let in hvaležen sem mu, da mi je pomagal spregledati in me upoznal s socialističnimi idejami, ki so se mi ukoreninile globoko v srce. In čeprav vem, da nekateri ljudje ne marajo zame, zato, ker sem socialist, sem vseeno ponosen, da sem član socialistične stranke, za kar gre zasluga Proletarcu in pokojnemu sodrugu Jožetu Zavertniku.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO
MERKUR
3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.
(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)
FINA KUHNJA IN
POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od
1. pop. do 8. svečer.
Tel., LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih,
četrkih in sobotah.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN
KAVARNA
2809 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Fristna in okusna domača jedila.
Cene zmerno. Postrežba točna.

Pristopajte k
**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI.**
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva.
Deset članov (1c) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

MOŠKE OBLEKE
100% IZ ČISTE VOLNE
\$16.50

**LAWDALE
CLOTHING HOUSE**
3649 West 26th St., blizu Lawndale

**ŠTIRI KNJIGE CANKARJEVE
DRUŽBE ZA \$1**
in 10c za pošiljalne stroške.
Pošljite naročilo Proletarcu.

"New Leader"
Velika izbira raznih drugih knjig.
Pišite o cenik ali pazite na onega, ki izide od časa do časa v Proletarcu.

PIKNIK DRUŠTVA "SLOGA" ŠT. 16
S. N. P. J.
v nedeljo 27. julija 1930

v Covičevem parku
na B-B Road, **SO. MILWAUKEE, WIS.**
Izžreban bo Durant Sedan avtomobil vreden \$1,200.

Povorka z avtomobili se prične ob 1. pop. s 505 National Ave., od kjer se odpeljemo skupaj v park. Udeležite se povorke vsi, ki imate avtomobile, s katerimi se tudi drugi lahko peljejo z nami v park. Za najboljšo postrežbo prvovrstno preskrbljeno.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za preobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

IZ SAVLA PAVEL

Iz Moskve, kjer se navadno vrše čudne, pregrešne in necivilizirane reči, kjer je dovoljeno tajiti Boga, imajo zavod za pijance. Ko ga dobe enkrat notri, ga obrljejo in umijejo, potem ga "zdravijo" skozi šest tednov z mrzlo kopaljo, s cepljenjem koz, telovadbo in delom. Ob prostem času mu predavajo, ali mu citajo, ali pa mu kažejo slike, iz katerih vidi, kakšen je on kot pijanec. Prignusi se mu pijansko življenje, in ko po šest tednih zapusti zavod trezen in zdrav, postane navdušen propagandist in član Proti-alkoholnega društva.

Da poročilo o tem zavodu ne pretirava, je verjetno, ker pijancev, ki so že prestopili mejo brezupnosti, ne sprejemajo, nego le take, ki še niso degenerirani. Ameriška protisalunska liga si lahko vzame moskovski zavod za zdravljenje pijancev kot migljaj, da bi bilo umestno nekaj njenih milijonov potrošiti po ruskem vzgledu.

LATINSKA UNIJA

Enkrat po vojni so postali zelo glasni z oznanjevanjem akcije za združenje romanskih držav v "latinsko unijo". V Evropi bi bile v nji Francija, Italija, Španija, Portugalska in Rumunija, tukaj pa latinske republike. Enaka propaganda se je ob istem času vršila za ustanovitev zveze angleških držav, v kateri bi bila Anglija s svojimi dominjoni in kolonijami, ter Zedinjene države.

Medtem pa je začelo rasti nasprotstvo med Veliko Britanijo in Zed. državami, ki se je poleglo šele s prihodom delavske vlade, in pa nasprotstvo med Italijo in Francijo, ki se je zelo razplamtelo.

Jezik sam na sebi torej ni nikak pogoj za enotnost. Gospodar in hlapec lahko govori enak jezik, isto tako kapitalist in delavec, toda njihovi interesi se nepremostljivo križajo in zato ni pogojev za unijo med njimi. Interesi Italije se križajo z interesi Francije. Anglija s strahom opazuje, kako si Zed. države osvajajo zunanjo trgovino, in radi nje so postali odnošaji med njima nezaupni. Gospodar in hlapec, čeprav sta oba Amerikanci in govorita oba samo angleško, ne moreta imeti skupne unije. Lahko pa jo imajo kapitalisti posameznih dežel zase, in delavci zase, in logično je, da se na podlagi svojih razrednih interesov združujejo tudi v mednarodnem obsegu.

NAGRADA PRIJATELJU

Pennsylvanska delavska federacija, kateri je 16 let načeljeval James H. Maurer, je na svoji konvenciji indorsirala republikanec Pinchota, ki kandidira za gubernerja, in delavskega tajnika Davisa, ki je kandidat za senatorja, istotako na republikanski listi. Socialist James H. Maurer kandidira za gubernerja na socialistični listi. Sposobnosti za ta urad mu nihče ne odreka. "Dobri" delegatje na konvenciji federacije so rekli, da bi bili za indorsiranje Maurerja, če bi imel količjak "prilike za izvolitev".

In v tem čudnem tolmačenju volilnih bojev ameriške unije največ greše. Namesto, da bi šle odločno v boj za delavske kandidata, raje indorsirajo tiste, katere jim potlačijo na glasovnico kapitalistični interesi.

PREPIRI V NASELBINAH

V mnogih naselbinah se od časa do časa dogode prepri. Eni nastanejo radi spora za oslovo senço, drugi pa imajo tudi več ali manj načelen značaj. Navidezno so vsi osebni, in eni res niso drugega nego osebni boji. Ampak osebnosti v večini slučajev niso vzrok za razprtje, četudi se je boj začel v znamenju osebnosti. Franc Ferdinandov umor v Sarajevu je povzročil svetovno vojno, vžgal je njeno iskro, ni pa bil vzrok vojne. Tako je tudi z boji v malem. Vsaka stvar ima svoje vzroke, ki pa so v bistvu drugačni kot izgledajo navidezno.

Poleti preko Atlantika polagoma izgublajo zanimanje množic. Edino Lindbergov je ljudem ostal v spominu. Nedavno je izvršil uspešen polet preko oceana iz Irake na severoameriško obrežje Kingsford-Smith s tremi tovariši v aeroplanu Southern Cross, s katerim so premagali že tudi mnoge druge razdalje, med njimi pot v Avstralijo. Na sliki je njihov aeroplan nad New Yorkom ob priliki, ko je priplul preko Atlantika in posetil največje ameriško mesto.

BOJ ZA KOLONIJE

Po 25. letnici početka svetovne vojne

NACE MIHEVC

Tako mogočnega dogajanja, kot je bila pretekla svetovna vojna, ne smemo razumevati samo z enega stališča. Res je, da bo treba poprej preživeti daljšo dobo, preden se bo dalo vzroke svetovne vojne zgodovinsko, politično, gospodarsko in tudi z ozirom na psihologijo posameznika in mas, individualno in nacionalno mistiko, ki je v vojni živela, docela in pravilno doumeti; vendar že danes smemo v so gotovostjo trditi, da je najbolj odločilen povod svetovnemu požaru iskati v imperialističnih tendencah velekapitalistov. V naslednjem bomo poskusili to dejstvo dokazati.

Svetovna vojna je prav za prav pričela že l. 1904 ob obalah vzhodne Azije. Tedaj je namreč sklenila Anglija z Rusijo dogovor zastran delitve nekih predelov v Perziji in azijski Turčiji. Kljub dogovoru pa se je Rusija zazdela Angliji pri tej delitvi nevarna. Rusi so namreč preveč intenzivno prodirali v omenjene predele. Ta ljubosumnost s strani Anglije je povzročila, ali bolje: intrigrirala med Japonsko in Rusijo zapletljaje, ki so se razvili do dejanskega konflikta med tema dvema državama. Anglija je s svojim brodomvop podpirala Japonsko v rusko-japonski vojni, iz katere je izšla Rusija premagana in močno oslabiljena. Posledica vojaške oslabilosti Rusije je bila revolucija, ki je v Rusiji nekoliko izboljšala absolutistične razmere.

Odmevi ruske revolucije so odjeknili po vseh zaostalejših predelih Evrope. Ruski revoluciji je kmalu sledila turška revolucija, ki je bila takisto prizorjena po vplivu evropskih kapitalističnih držav. V staromodni Turčiji, ki je imela orientalsko-absolutistično vladno in upravno obliko, se namreč niso mogli uveljaviti zahteve modernega gospodarstva, ki je bilo že tedaj mogočno razvito po kulturnih državah. V turški revoluciji so delovale zlasti močno tri tajne sile: angleški, nemški in ruski vpliv. Vsi trije pa so delali drug proti drugemu, za njimi pa so se skrivali vplivi ostalih evropskih držav, ki so hoteli ovirati odločilno rešitev turškega vprašanja. To splošno zmedo je izkoristila bivša Austro-Ogrska za aneksijo Bosne, Italija za prilastitev Tripolisa, Balkanske države pa v to, da bi povečale svojo teritorij na račun Turčije. Tako je turška revolucija neposredno povzročila kar trije vojni hkrati, zraven pa še nevarnost svetovne vojne (aneksija Bosne).

Istočasno pa je evropski kapitalistični imperializem rovaril tudi na Kitajskem. Kitajska, ki je tisočletja spala spanje pravičnega, se je končno tudi morala zganiti ob nevarnosti, da jo poplavi kapitalizem s svojo — kulturo.

"Blagodat" te "kulture" je bila zopet revolucija, kršenje pogodb, podkupovanja, ropanje, zastrupljanje mas, kopičenje bogastva na eni, obubožanje na drugi strani itd. Nepopisen nered in napetost razmer je povzročila evropska civilizacija na Kitajskem. Glavno vlogo so tukaj igrale Anglija, Rusija, Japonska, ki so jim sledile tudi ostale kapitalistične države.

Na nasprotni strani sveta pa se je hotela uveljaviti Francija v Maroku. Temu je močno nasprotovala Nemčija, ki je že dolgo iskala povod, da bi se tudi uveljavila v svetovnih preprih kapitalističnih veselil. Francija in Anglija sta podpisali dogovor, glasom katerega dobi Francija Maroko, Anglija pa Egipt v monopol. S tem je bila zaenkrat nevarnost konflikta med tema dvema državama odstranjena. Pretela pa je tedaj nevarnost svetovne vojne z neke druge strani. Nemčija si je namreč nameravala prisvojiti v centralni Afriki veliko eksploatacijsko torišče.

Z aneksijo Bosne si je pokona Avstrija izpolnila že dolgo gojeno željo. Z aneksijo Bosne je habsburška monarhija napravila prvi korak k gospodarski participaciji na Balkanu. S tem pa je izzvala ogorčeno nejevoljo taktarne Srbije, ki se je vpričo aneksije Bosne čutila hudo prizadetja v svojih nacionalnih stremljenjih, Srbijo je štela Rusija ne toliko iz idealizma, kot radi interesa, da bi bili na Balkanu stalni nemiri in homatije. Saj je vendar v glavnem šlo za oslabitev Turčije in za osvojitve Dardanel, ki so tvorile ključ med Evropo in Azijo ter največjo oviro na sredozemsko morje in svetovne oceane usmerjene ekspanzivne tendence kapitalističnih veselil. Balkanska vojna ni bila nič drugega kot sredstvo za dosego namena imperialističnega velekapitalizma: za osvojitve Dardanel in padeč Turčije. Iz teh sistematičnih spletk in neprestanega ščunavanja se je naposled izcimil sarajevski umor. Mera je bila polna, 10 let pripravljana svetovna vojna je resnično izbruhnila.

Od l. 1904 se je torej delalo na to, da končno eksplodirajo neštete električne napetosti, ki jih je velekapitalistični razvoj nakopičil v veliki mirovni pe-

riodi zadnjih desetletij pred svetovno vojno.

Nemčija je razmeroma pozno vstopila v ta imperialistični koncert. Še l. 1890 je bila Nemčija za Anglijo tako neznanega pomena, da je Anglija Nemčiji prodala Helgoland, tisti Helgoland, ki je po-

SOCIALNA DEMOKRACIJA IN KRALJ KARL II.

Izjava socijalnih demokratov v rumunski narodni skupščini. V Zürichu v Svici izhajajoč "Internacionale Information", ki ga izdaja tajništvo SDI, piše:

V razpravi v rumunski narodni skupščini o zakonih, s katerimi je bil izvoljen princ Karl kot kralj Rumunije, je podal sodrug Radaceanu v imenu socijalnodemokratske stranke naslednjo izjavo:

"Socijalnodemokratska parlamentarna frakcija je povedala svoje načelno stališče na skupni seji obeh zakonodajnih korporacij dne 9. oktobra 1929. Z ozirom na vršče se dogodke smatramo za svojo dolžnost, s vso odločnostjo obsebi umljudni narodni in mednarodni interesi dežele očuvanje vseh demokratičnih razvojnih pogojev in njih izpopolnitev v ritmu civilizirane Evrope. Zato se bo delavski razred, katerega interesi so enotni z velikimi interesi dežele, tudi v bodoče bojeval za končno uvedbo demokracije, kot edino jamstvo za normalni razvoj Rumunije."

Za stališče socijalnih demokratov je bilo, kakor nam poročajo iz Rumunije, predvsem meročajno, da povratec Karla raziščeju politično vprašanje, s katerim se je zadnji čas dežela neprestano bavila, da pa utegne biti nevaren tako težko izvojevanim svoboščinam, ki so zlasti v zadnjem poldrugem letu omogočile socijalnodemokratskemu delavskemu gibanju viden napredek. Bojazen, da se bo izvolitvi Karla izvršil obenem vojaški puč, se sicer ni uresničila in bi se bil puč le tedaj izvršil, če bi se bila narodno zaraniščena stranka uprla proklamiranju Karla za kralja. Ta stranka je pa odobrila izvolitev Karla, zato zaenkrat ni nevarnosti za komplikacije, dasi se ne more trditi, da bi bila nevarnost za bodoče izključena.

Ob takim položaju in z ozi-

stal pozneje najopasnejša točka za angleško mornarico. Baš od tedaj pa beleži Nemčija svoj nagli gospodarski razvoj, v katerem je v 20 letih dohitela največje gospodarske vesile. Produkcija železa v Nemčiji je znašala l. 1887 52%, l. 1911 pa že 155% napram angleški produkciji železa. Produkcija jekla v Nemčiji l. 1886 1/4%, l. 1910 pa dvakrat toliko kot v Angliji.

Nemška agresivna imperialistična perioda pričinja z graditvijo bagdadske železnice. Nemčija je hotela naložiti svoj kapital v Mañ Aziji in obenem gospodarsko osvojiti tamkajšnje pokrajine. Nemški kapitalizem je nameraval prodirati preko Indije tja na Kitajsko in si to pot utreti baš z bagdadske železnice. Prav tako, kot Rusija s sibirsko železnico, Anglija pa s sueškim kanalom. Zato je umevno, da sta Anglija in Rusija začutili nevarnost nemške konkurence. Končni cilj vseh treh je bila Kitajska. Nemčija je nameravala na svojem prodiranju in gospodarskem osvajanju izpodrinuti vpliv Anglije in Rusije. V vseh onih predelih med sredozemskim morjem in velikim oceanom, ki sta si jih omenjeni veselili med seboj delili.

Drugi namen bagdadske železnice je bil: ojačenje Turčije: politično po centralizaciji razpadajočih in odpadajočih provinc na Carigrad, reorganizacija uprave: vojaško po omožanju nagle mobilizacije na vse strani; gospodarsko po dvigu trgovine, prometa, industrije itd. To vsestransko ojačenje Turčije je bila v imperialističnem računu Nemčije točka, ki je predvidevala možnost konflikta z Rusijo in Anglijo. V tem konfliktu bi močna Turčija utegnla pomembno posredovati v prid svoje zaščitnice — Nemčije.

(Dalje prihodnjič.)

rom na nekritični entuziazem javnosti je bilo potreba povdariti kot najnujnejšo zahtevo, da se obvaruje demokratske razvojne možnosti. To je bil namen ponovne izjave.

Razentega objavljala "I. I." članek sodruga I. Pistinerja, ki pravi o novi vladi Maniuja naslednje:

"Sicer ne obstoja sedaj nevarnost vojaške vlade, zato bo pa Maniujeva vlada močno vojaška. Prvič sedaj se tudi v Rumuniji izredno povdarja dinastični moment. Vlada se bo ravnala po zakonih, toda ti zakoni ne bodo vedno vsaj približno demokratični. Vendar je bila le ta rešitev kot najboljša mogoča, ker dopušča razvoju prosto pot, ne ovira propagande in koalicijske svobode in je predvsem civilna vlada.

Socijalni demokrati so podali v parlamentu izjavo, da so po svojem načelnem stališču za republiko že ob zadnji volitvi regentskega sveta, ter da smatrajo sedanje dogodke kot osebne izpremembe, pri čemer jih zanima samo to, da se skromni pričetek demokracije ne bo ovrnil. Pričakujejo, da se izda politična amnestija. To pa ne sme motiti, da je za delavski razred v Rumuniji sedaj nastopila važna doba, v kateri se bo moral boriti proti okrepljeni vojaški kaste in proti zviševanju izdatkov za vojaštvo, pa tudi proti stremljenju po ojačenju kapitalističnih sil.

Boj, ki nas čaka, ne prizaneša nobenemu delavskemu razredu, a ga ipak krepi. Pričenja se v Rumuniji nova doba, ne zaraditega, ker se je izvršila osebna izprememba s kraljevo osebo, marveč zaraditega, ker je močna fevdalna stranka liberalcev opustila svoje posebno stališče in s tem omogočila svoboden kapitalističen razvoj. Nacionalna zaraniščena stranka je še malomeščanska, toda prav tisti, ki prihajajo sedaj na površje, predstavljajo tendenco kapitaliziranja Rumunije. — (Po "Delavski Politiki".)

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. STUKELJ.

(Nadaljevanje).

Bistvo njene logike je dijalektika. Pod dijalektiko so razumeli stari Grki umetnost govora in ugovaranja, premaganja nasprotnika z uničenjem njegovih trditev in dokazov, s poudarjanjem protislovij in nasprotij. Če si približe ogledamo ta način diskutiranja, se nam zdi navzlic njegovim ovrzban in navidez negativnemu mišljenskemu delu — vendar zelo plodovit, ker se iz spopada nasprotujočih si mišljenj porodi resnica in vzpodbuja k nadaljnemu razmišljanju. Hegel si je osvojil ta izraz in krstil z njim svojo logično metodo. To je dijalektična metoda: pojmovanje stvari in bitij svetovja v procesu nastajanja, v boju protislovij in v njihovi rešitvi. S to metodo obsodi on prej omenjena tri prvotna logična načela. Stavek identitete je abstraktna, nepopolna resnica, ker loči stvari od raznoterosti drugih stvari in od odnošajev napram njim. Vsak to takoj občuti. Vzemimo stavek: zemlja je zemlja. Kdor sliši prvi dve besedi tega stavka — zemlja je — naravno pričakuje, da mu bo predikat (povedek) povedal nekaj, kar loči zemljo od drugih stvari. Mesto tega mu nudi prazno isto besedo — mrtev pojem brez vsebine. Če je načelo istosti v najboljšem slučaju le nepopolna resnica, je načelo protislovja in načelo ali — ali — popolnoma neresnica. Ugovor še daleč ne izpremeni misli v nesmisel, temveč — prav nasprotno — razvije do popolnosti misel in hkrati tudi predmet, ki ga ona izraža. Saj je ravno nasprotje ona gibalna sila, ki pospešuje razvojni proces, razvija vse momente, vse sile življenja. Če bi bila ostala zemlja kot ognjena plinasta obla vedno identična in brez nasprotstva; ohlajevanja in zgoščevanja, ne bi nikdar na njej vzkliklo življenje. Če bi bila država ostala avtokratična, če bi torej ne bilo nastalo protislovje: meščanska svoboda, bi bilo zamrlo državljansko življenje, bi bil izključen procvit kulture. Če bi bil ostal kapitalizem brez proletarskega nasprotstva, bi se isti povrnili nazaj v industrijski fevdalizem. Nasprotstvo ali protislovje udejstvuje vse bogate sile in darove narave ter človeštva. Šele v momentu, ko se pričinja porajati nasprotje, začenja nastajanje višje oblike življenja in misli: Kakor vidimo, ni tu govora o logičnih nasprotstvih, ki izvirajo navadno iz nejasnega mišljenja ali iz zmedenega predstavljanja dejstev; pri Heglu — in po njem pri Marxu — gre mnogo bolj za stvarna nasprotstva: za nasprotja in konflikte, ki slede iz samega razvojnega procesa stvari in razmer.

Stvar ali bitje, proti kateri se obrača nasprotstvo, imenuje Hegel: pozitivno in nasprotstvo, protislovje imenuje — negacijo. Kakor lahko vidimo iz našega primera, ta negacije ni navadno uničenje, razblinjenje v nič, temveč istočasno odstranitev in upostavitve, propadanje in nastajanje — dviganje k višji stopnji. Hegel pravi o tem:

"Eden osnovnih predsodkov dosedanje logike in navadnega predstavljanja je mnenje, da nasprotstvo ni istotako bistvena in imanentna določitev, kakor je identiteta. V resnici je identiteta le določitev navadnega, neposrednega mrtvega bivanja. Nasprotstvo je korenina vsega gibanja in življenja; le v kolikor ima nekaj samo v sebi nasprotstvo, se giblje, živi, dela."

Pomen nasprotstva ali protislovja ali negacije uide zelo lahko povprečnemu opazovalcu. To sicer vidi, da je svet poln raznoterih stvari; kajti tam, kjer je nekaj, je tudi nasprotje istega n. pr.: Biti — ne biti, mraz — vročina, luč — tema, miloba — trdosrčnost, sladkost — bolelost, veselje — žalost, bogastvo — revščina, kapital — delo, življenje — smrt, krepost — greh, idealizem — materializem, romantika — klacisizem itd. Ali navadno mišljenje ne spozna tega, da ima pred seboj svet nasprotij; ve le to, da krije svet v sebi polno najraznovrstnejših stvari. "Sele misleč razum" pravi Hegel, spozna, da je ostro nasprotje vse, kar se je smatralo za enostavno. Sele do skrajnosti dožnane se prično raznovrstnosti gibati in živeti druga proti drugi in dobe negativnosti, ki je imanentno bitje vsakega žitja. Sele, ko gredo nasprotja narazen in ko se razvijejo, je mogoč nadaljni proces nastajanja, ki se razvija preko nasprotja k višji pozitivni stopnji. Kjer pa, nadaljuje Hegel, ni sile za razvoj in poostritev nasprotja, tam dotična stvar ali bitje vsled nasprotja propade. (Hegel, Znanost logike, I. del.)

Ta Heglova misel je izredno važna za razumevanje marksizma. To je duša Marxovega nauka o razrednem boju, da, vsega Marxovega sistema. Marx takorekó stalno preži na to, da odkrije nasprotstvo (razredni boj), tam se pričinja — po Marx-Heglu — nadaljni razvoj k višji stopnji. Avtomatično potekajoče evolucije (razvoja) torej ni. Sele razredni boj omogoča napredovanje družabnega razvoja.

(Dalje prihodnjič.)

ZNAČAJ J. S. Z.

* J. S. Z. je organizacija aktivnih delavcev. Njena moč in vpliv je v inteligenci in vztrajni delavnosti njenih članov. Njena moralna sila je program, ki temelji na pravici in resnici ter človečnosti.

PAVEL DOROHOV:

Prevedel Ivan Vuk.

SIBIRSKI PUNT

Ruski roman iz dni državljanske vojne

(Nadaljevanje.)

Kmetje strme z volčjimi očmi v temo in poslušajo napeto.

"Zveni, kakor da gredo ob obrežju ljudje k nam."

"Sodrug Kiseljov, hočejo se izkrcati nižje pristanišča. Parobrod se obrača k obrežju."

"Za mano! Brež šuma!"

Sence se plazijo po zemlji. Ena za drugo beže z neslišnimi koraki k obrežju.

Sto sežnjevi nižje pristanišča pristane parobrod k bregu.

Drug drugemu predajajo:

"Obkolite prostor v polkrog. Kakor hitro se jamejo izkrcavati, lahko streljate, nikakor pa prej."

Telesa se stisnejo k tlom. Vse puškine cevi se obrnejo na parobrod. Napeti molk.

S parobroda zveni zamolklo povelje:

"Položite mostiček!"

Sence jamejo begati čez mostiček. Orožje rožlja. Gost kup se zbere ob mostičku. Rahlo šepetanje se sliši.

Roke stisnejo jeklo pušk. Roke srbe. Da bi se smeli streljati!

Naenkrat presune temnoto glasno povelje:

"Ogenj!"

Temota se s treskom razpolovini in grmeče doni čez vodo.

Klici, stoki, pluskanje v vodo padlih teles.

"Ogenj! Ogenj! Ogenj!"

"Nazaj, nazaj! Dvignite mostiček!"

Jasno se zasvetijo električne svetilke.

"Kdo se je drznil? Pogasite luči!"

S parobroda se jame streljati neredno.

Z obrežja, iz strašne temote pa sledi salva za salvo, kroglice udarjajo kakor toča na palubo parobroda.

Ljudje padajo, zadeti od nevidnega in zato strašnega sovražnika.

Spremljan od strelkov, se odpelje parobrod počasi nizvodol.

Na obrežju se najde osemnajst pušk. Mrtvim se odvzame obleka in patroni. Trupla se pa vržejo v vodo...

Od vhoda v vas se slišijo strelji. Jezdec pridirja.

"Sodrug Kiseljov, tam je celi oddelek. Vsi na konjih — ne znamo prav — ali so kozaki ali druge čete!"

"Deset pušk ostane tu! Ostali — za mano!"

Razdele se v dve grupi. Dimitrij gre s svojimi ob obrežju, da pride huzarjem za hrbet. Prisel je tesno do Poljakov. Strelci se razdele po nizkem grmičevju.

"Ogenj! Ogenj!"

Konji se vzpenjajo, mečejo trupla s sebe in dirjajo proč.

"Ogenj! Ogenj!"

Z reke se sliši zateglo tulenje parobroda. Jezdec skoči k panu Selinskemu:

"Pan ritmojster, parobrod se je umaknil!"

Zatrobi se umik.

Proti poldnevu se bliža vasi Sisovski koleniška patrolja.

Pol vrste od straže obstoji, se obrne in izgine.

Štab sklene vas zapustiti.

Celi dan so se nakladali vozovi. Vse se je delalo molče in naglo. Ni se slišalo stokanja, nobenega pritoževanja žensk. Proti večeru zapusti vas dolga veriga voz.

V jutru zasedejo beli vas.

Nadporočnik Jefimov izda povelje:

"Vse prebivalce ven pred cerkev!"

Vojaki se razkrope po hišah, izganjajo ljudi s sunki puškinih kopit. Na prostoru pred cerkvijo, tik pred stopnicami, stoji miza, okrog pa stoli. Ves prostor je bil obdan z železnih krogov vojakov — poljskih huzarjev.

Tropna dirja proti cerkvi. Nadporočnik in drugi častniki sedejo.

Množica pade na kolena. Ženske kriče:

"Mi smo nedolžni, mi smo nedolžni. Vsega je kriv štab z obritim boljševikom!"

Celo nadporočnika se zgrbanči zaničljivo.

"Molčite! Bomo že našli, kdo je krivec!"

Močan, rdečelasi kmet stopi iz množice in gre k mizi.

Huzar dvigne nagajko.

Kmet se spretno umakne udarcu.

"Vaše visokoblagorodje, hočem poročati!"

Nadporočnik da z roko znamenje.

"Pustite ga!"

Rdečelasi kmet stopi k mizi in mirno pogleda po častnikih.

"Predsednik okrožnega urada sem. Puntarji so nas pregnali. Branili smo se, kolikor smo mogli — razbili so mi oko, drugim so polomili rebra."

Bivši predsednik pomigne.

Dva kmeta prideta.

"Ta sta uradnika okrožnega urada. Sedaj bom poročal o puntarjih."

"Poročaj!"

Kmet je veselo sledil pozivu:

"Imajo štab. Obstoji iz: Ivana Bodriha, Jakova Liskina, Petra Molodiha. Glavni vodja je obriti boljševik iz Moskve. In tudi nek Kitajec je bil, ki je vedno brbral o sovjetih. Veliki Kitajec — tam stoji — Senjka se piše."

Sun-jat-sen opazi, da ga vsi gledajo. — Namsmehne se in pokima z glavo.

"Senjka, jaz Senjka!"

Nadporočnik pogleda Kitajca.

"Ta?"

Predsednik vneto pokima z glavo.

"On je, vaše visokoblagorodje, on je tisti Kitajec."

Dva druga kmeta, ki sta spadala k prejšnjemu vaškemu glavarstvu, se izločita počasi iz kmečke tolpe in se bližata mizi. Nadporočnik pregleda množico.

"Postavite jih v vrsto. Ženske za sebe!"

Dve dolgi vrsti sta se raztegnili po cerkvenem prostoru — desno kmetje, levo ženske.

Nadporočnik pokaže z glavo na Sun-jat-sena.

"Kitajce sem!"

Sun-jat-sena, Kvan-sin-juna in Šu-an-liju vzamejo iz vrst kmetov in jih postavijo poleg bivšega predsednika. Tudi druga dva kmeta se približata predsedniku.

Častniki se niso dolgo posvetovali.

Nadporočnik je vzel cigareto, jo prižgal, naredil nekaj globokih potegljajev, a med tem je njegov dolgočasni pogled objemal množico. Nato je naredil zopet globoki potegljaj. Dolgo je opazoval kmete, kakor da je pretehtaval nekaj...

Komaj viden trepet je šel čez levo lice nadporočnika, obraz se je nekoliko dvignil, levi brki so nekoliko zatrepatali. Trepet je postal vedno močnejši, se razširjal na brado. Male, rjave oči so zablistale. Kratko je mahnil z roko.

"Vsakega desetega. Začnite!"

Vzeli so vsakega desetega iz vrste in jih postavili tri korake pred mizo.

Nadporočnik je dolgo opazoval s svojimi rjavimi, bodečimi očmi pred njim stoječega kmeta.

"Moli!"

"Vaše visokoblagorodje..."

"Moli..."

"Vaše..."

"Molči! Moli, govorim ti!"

"Gospod, Jezus Kristus... Vaše visoko..."

"Bijte ga!"

Dva vojaka udarjata po njem z nagajko. Kmet pokrje obraz z obema rokama...

Nadporočnik Jofimov kriči hripavo:

"Puntati se hočete! Pokažem vam!"

Ne vzdrži več tako mirno sedeč pri mizi. Skoči, stopi tesno h kmetu in ga z revolverjem ustrelji...

Razbite, krvave ljudi odvedejo nekaj korakov na stran in jih pobijejo.

Cunjasti brki nadporočnika plešejo. V njegovih rjavih očeh trepetajo iskre. Mrzel val mu zleti po telesu.

"Ženske sem. Vse!"

Kakor tolpa lačnih zveri se vržejo vojaki in huzarji na žene in dekleta. S pretresajočimi kriki se hočejo te umakniti objetjem močnih rok.

Predno so jih vrgli na tla, so polzele tresoč roke po ženskih prsih; s sladostrastnimi gibi so polzele po nagih telesih.

Oči so postale krvavordeče, glave so se mešale.

Živalsko tuljenje je napolnjevalo prostor pred cerkvijo.

Pogled nadporočnika je padel na Kitajce in na tri kmeta — na predsednika in njegova pomočnika.

"Spravite Kitajce na parobrod! Te tri kmete pa pretepite!"

Vrgli so jih na tla. Tulili so, kot prebode ne živali. Ko so zopet vstali, se vsi trije poklonijo globoko pred nadporočnikom.

"Zahvaljujemo se pokojno, Vaše visokoblagorodje. Dovolite nam, da zopet nastopimo svoj urad."

Nadporočnik jih leno pogleda.

"Dobro, lahko nastopite."

(Dalje prihodnjič.)

Nekoliko o potrebi delavske zavednosti med ženstvom

Anna P. Krasna

Marsikaterikrat sem že čula kako delavko reči: "E, kaj bi se zanimala za to in ona ali pa trčila čas s čitanjem! Se tega bi mi bilo treba. Imam že itak dovolj dela z otroci in gospodinjstvom. Naj se le zanimajo take, ki nimajo otrok in nobenega dela."

Cudna logika. Tisti, ki nimajo svojih potomcev naj bi se torej zanimali v prvi vrsti za izboljšanje delavskega položaja, medtem ko se tisti, ki imajo otroke niti najmanj ne brigajo za njih bodočnost. In ne le to: namesto, da bi stvari vsaj malo pomagali do uspeha, delajo napredku ovire kjerkoli morejo...

Ce najde delavska žena dovolj časa, da gre k službi božji, da klepeče s sosedomi, bi našla tudi časa, da bi se zanimala za stvari, ki bi koristile njej sami in njenim otrokom. Če odtrga od najnujnejših potrebščin, da prispeva za cerkev, bi tudi našla način, da bi se naročila na delavski list, ter si bistrila duha in stem zagotovila svojemu potomstvu zdrav in svoboden razum in obenem boljše blagostanje. Kajti, šele kadar bodo delavci in delavke znali inteligentno misliti, smemo upati na boljše razmere med proletarstvom.

Poznam obilico delavskih žen in deklet, ki pravijo, da so moderne, in tudi so na videz. Njih duševnost pa se popolnoma nič ne razlikuje od duševnosti njih prababic. Celo bolj so suženjske nego so bile naše stare matere.

Prvič, so sužnje kapitalizma, ki jih brezobzirno izkorišča še huje od moških, kljub vsemu modernizmu. Potem pride moda od "žene iz limozine", ki čisto ni prikladna za delavko, ker delavka nima na razpolago vseh mogočih sredstev in udobnosti, da bi mogla, brez da bi škodovala svojemu zdravju, slediti vsem neumnostim modam. A, ker je moderna je kajpakda tudi zvesta sužnja mode.

Kako je danes izkoriščana moderna ženska nam priča že to, da zahtevajo v mnogih velikih prodajalnah od deklet, da se izkažejo z diplomom iz "high school", čeprav je sistem v prodajalnah danes tako enostaven, da ni treba nobenega posebnega znanja, če hoče kdo postati "komi", kot smo rekli v starem kraju. Ni čuda, saj hoče danes vsak, ki le količkaj zmore, izsolati svoje otroke, pa naj imajo veselje in zmožnost ali ne. Seveda je prav, da se da otrokom prilika do izobrazbe, posebno če kažejo dobre zmožnosti. Toda enostranska izobrazba ne zadostuje.

Ce človek količkaj opazuje, kmalu spozna, da ta izobrazba škoduje — namesto, da bi koristila delavskim masam. Iz delavskih otrok napravi nekaj podobnega, kot je doma napravilo mesto iz večih kmečkih deklet; da niso bile ne za kmeta, ne za gospoda.

Danes šole še niso tako urejene, da bi dajale delavskim otrokom tudi tisto izobrazbo, ki bi jim v življenju zamogla največ koristiti: delavsko zavednost. Zato pa je potrebno, da delavske matere same skrbijo za to izobrazbo. Seveda to zahteva, da so tudi same dobro poučene v delavskih principih.

Frank Mivšek
 Coal, Coke and Wood.—Gravel.
 WAUKEGAN, ILL.
 Phone 2726.

Se danes, ko že deset let ne mislim ne na molitve, ne na cerkev, se še dobesedno spominim molitvic, ki me jih je mati naučila, kot prav majhnega otroka. In čisto si mislim: koliko dobrega za človeški rod bi matere storile, če bi male učile že v zgodnji mladosti delavske zavesti.

Preprečene bi bile vojne, ki materam prinesejo neizmerno mnogo bolesti — izginila bi prostitucija, ki uniči toliko delavskih deklet in odpravljena bi bila neznosna beda, ki danes vlada med proletarskimi sloji. Samo besedo vsak dan — namesto molitvic, ki nič ne hasnejo in koliko bi bilo pridobljenega za delavske mase — — —

Bogati ljudje so v tem oziru najmetnejši. Oni vcepijo svojim otrokom zgodaj v srce zavest superiornosti nad navadnimi, revnimi otroci. Temu sem bila sama večkrat priča in nima me je bolelo, ko sem videla in slišala stvari, ki so nam nevednim masam v res suženjsko ponizanje.

Delavske matere bi morale skrbeti, da bi bili njih otroci kolikor mogoče skrbno poučeni o dolžnostih, ki jih bodo imeli ko dorastejo v delavce in delavke. Povedati bi morale svojim otrokom, da bodo prišli boljši časi za nas šele tedaj, kadar si jih bomo sami priborili!

Da delavskega bednega položaja ne bodo zboljšale niti vojne, ne molitve, pač pa le

Vera, ki pomaga

Med ameriškimi Slovenci je da je Marija Pomočnica posredovala tuji v pravdi in pripomočnica svojemu častivcu do zmage na sodišču. Jako dobra metoda, le škoda, da tako malo tistih, ki se tožarijo, bere Ave Marijo.

Zahvale, ki prinašajo Leomontu vsak mesec nekaj dolarcev, se glase:

Najprisrčneje se zahvaljujem Mariji Pomočnici za uslišano prošnjo, ki sem je bila deležna po opravljeni devetdnevni njej na čast. Prav pravi pregovor, da je gotovo uslišani, kdor se z zaupanjem k njej zateče. Priloženo pošiljam \$5.00, in sicer \$4.00 za Marijino svetilko in \$1.00 za lučke, ki naj gorijo njej v zahvalo.

Spodaj podpisana se najlepše zahvaljujem Mariji Pomočnici za uslišano prošnjo, ki sem ga zadobila na njeno prošnjo. V zahvalo prilagam svoto \$5.00.

Najiskrenejše se zahvaljujem nebeski Kraljici za uslišano prošnjo. Priloženo pošiljam svoto \$5.00 v podporo lista.

Edini moj sin, ki mi je bil opora na stara leta, je nevarno obolev. Zdravniki so izjavili, da mora biti takoj operiran in da kljub temu ne garantirajo za njegovo življenje. Lahko si mislite, kako bridko je zadelo to ubogo in zapuščeno materinsko srce. V taki stiski sem se z zaupanjem zatekla k Mariji pomočnici... Moja

Navadno se ljudje zahvaljujejo za čudežna ozdravljenja, ali v eni tu citiranih izpolnjenih prošnjah je celo navedeno,

TISKOVINE
 SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRG. & PUB. CO.
 2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
 Tel. Landale 2012
 A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

Stari in zanesljivi prijatelji
 je naša banka vsem svojim odjemalcem, katerim je vedno na razpolago z nasveti in v vsakem drugem oziru.
 Svoje prihranke si zavarujte pri
KASPAR AMERICAN STATE BANK
 1900 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

zaupna molitev ni bila zaman. Vedno in povsod bom trdila: Marija je pomagala in še vedno pomaga, samo z zaupanjem se moramo k njej zateči. Priloženo pošiljam mali darček v podporo tega lista.
 K. F., Chisholm, Minn.

Spodaj podpisana sem obljubila, da se bom javno zahvalila Mariji Pomočnici, ako bo uslišana moja molitev. Ker sem bila uslišana, se ji na tem mestu najprisrčneje zahvaljujem.
 Amalia K.

Javno se zahvaljujem Mariji Pomočnici, sv. Jožefu in sv. Tereziji za čudežno ozdravljenje svoje matere ter prosim zanjo pomoči še za naprej.
 Neimen., N. J.

Iskreno se zahvaljujem Mariji Pomočnici za uslišano prošnjo za zopetno zdravje mojega ljubelega sina. Kar nepričakovano ga je položila pljučnica na bolniško posteljo. Tri dni se ni zavedal in zdravnik je napovedal najhujše. V tej stiski sem se z zaupanjem obrnila k Mariji Pomočnici za pomoč in na moje ter drugih veliko začudenje je sinu odlegel, preden sem končala devetdnevno. O Mariji Pomočnici, bodi ti čast in hvala za tako nepričakovano pomoč!
 M. G., W. Va.

Najprisrčneje se zahvaljujem Mariji Pomočnici za zopetno zdravje mojega sina, ki je bil nevarno bolan, pa je na Marijino prošnjo zopet popolnoma ozdravel.

A. B., Cleveland, Ohio.
 Več let smo imeli stisniti z našimi sosedi, ki so druge narodnosti in vere. Nikakor se ni mogla razrešiti zadeva, ki nam je dan na dan delala večje stroške. Marsikdo nam je rekel: Zgubili boste pravdo, zakaj vaš nasprotnik je bogat in bo radi tega zmagal. V tej stiski smo se zatekli k Mariji Pomočnici. Na zaudenje vseh smo bili nepričakovano uslišani.
 Mary Z., Minn.

Včasi je Ave Marija priobčevala še vse drugačne zahvale, in navajala je uslišane prošnje, ki so bile res čudežne. "Duh časa" pa je menda posvetil tudi v uredniško čumnato nabožnega lista očetov frančiškana, pa so postali bolj skromni z navajanjem čudežev. — Ako imate denar za zdravnika in bolnišnico, ali za advokata, če se tožarite, ste lahko precej sigurni, da ozdravite, ali pa, da zmagate na sodišču. In ako imate razen tega tudi živo vero ter še extra petak poleg, ga pošljite zaeno z zahvalo v Leomont. — K. T.

Sodrugom v Clevelandu.
 Seje kluba št. 27 JSZ. v rve vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narodnem domu. Sodrugji, rihajajte redno na seje in pridobivajte mi novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

VINKO ARBANAS
 1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
 Telefon Canal 4840.
SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLICA.
 Sveže cvetlice za ples, svadbo, pogrebe itd.

Anton Zornik
 HERMINIE, PA.
 Trgovina z mehaniz. blagom.
 Peči in pralni stroji nuda posebnost.
 Tel. Herminie 2221.

ŽENE! — Ako imate mogočeno čiščenje neredno, in je zvezano z bolečinami, naročite si moje starokrajsko zdravilo. Cena zavoj \$3. Pišite mi s vašim popolnim zaupanjem!
MRS. GRETA LESKOVAR
 507 E. 73rd St., New York, N. Y.
 (Registered by Board of Health of N. Y.)

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
 vogal Crawford and Ogden Ave.
 (Opden Bank Bldg.)
 Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
 Tel. Crawford 2893.
 Tel. na domu Rockwell 2816.

Wm. B. PUTZ
 Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist
 Cvetlice in vencji za vse slučaje.
 5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.
 Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Royal Bakery
 SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
 ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
 1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
 Tel. 5524.
 Gospodinja, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnе.

Dr. John J. Zavertnik
 PHYSICIAN and SURGEON
 Office hours at 3724 W. 26th Street
 Tel. Crawford 2212.
 1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
 at Hlavaty's Drug Store
 1858 WEST 22ND ST.
 4:30—6:00 p. m. daily.
 Except Wed. and Sunday only by appointments.
 Residence Tel.: Crawford 8440

Brezmočni izbruh "tolerantnoga" gospoda X.

Piše JOSEPH A. SISKOVICH

Kadar se človek zavije v ovrtnik sukne in si potisne klobuk na oči, nato pa napada ljudi, ki prihajajo v javnost odkrito s svojim polnim imenom — tedaj ne igra vloge olikane gospoda, pač pa malopridneža, ki strelja iz zasede. To je tembolj resnično in žalostno, če prihaja zakrit z dopisi polemične vsebine.

Gornji uvod sliši junaku dopisa "KULTURNA DRUŠTVA, čigav je Slovenski narodni dom", ki je izšel v "Enakopravnosti" z dne 31. maja pod anonimnim podpisom X. Pravijo, da je dobil gospod X ukor radi tega skrajno napetega in zlobnega dopisa celo od samega urednika Vatro Grilla, kateri je ta dan bil iz mesta. Stil in ljudska misel pravita, da ta g. X ni nihče drugi kot sam Janko N. Rogelj.

Dopis je spisan v hujskajočem tonu in nezavedno kaže znake, da plava proti toku narodne volje s polomljenimi vesli. Dvoimljivo je, ako bo njegova ladja prišla v zaželjeno pristanišče, kajti vsa jadra so iz mreže mesto platna, kar pomeni, po domače povedano, da Bog ni blagoslovil njegov napad, še manj pa urednik, ki mu je dal upravičeno ukor.

Pod naslovom stoji kritika teh kulturnih društev v nelepici kritici:

Cankar, Čitalnica, Sokol, Triglav in Zarja, vaše delnice in delo ne šteje — nič!

Dobro demagoško! Pri nezaupečnici je sleherni štela. O delu teh društev naj pa milostno sodi bodočnost. Še enkrat bodi ponovljeno, da se tu ni šlo za kako zapostavljanje društev, ker vsako je toliko vredno kot prej, šlo pa se je za vsoto \$1220, o kateri so društva sklenila, da se jo mora na vsak način prihraniti, šlo se je za pošteno volitev uradnikov pri upravi S. N. Doma!

Gospod X nam skuša prikazati čudne stvari izza zadnje izredne konference. Med temi tudi nepojmljivo, da

"Narod je čutil z vami, protestiral je z vami s tako močnim glasom, da je vstal in čakal, gledal in se rotil s srcem in mislijo . . . vse vaše delo in udejstvovanje je bilo križano — s dolarji, s delnicami, s hudobijo nekaterih, ki hočejo vladati v Slovenskem narodnem domu."

Ce je kje narod čutil in protestiral, je proti tistim, ki so sklenili po nepotrebnem potrošiti \$1220, ki bi kaj lahko veliko pomagali tem kulturnim društvom, če jih moramo že proč dati. Kako se ubogi narod roti s srcem in mislijo še ne vem, vem pa, da so tudi "hudobni" ljudje tvorili del tiste ga naroda. Kje je vaša logika, g. Rogelj, oziroma g. X.?

Meni je drago, da ni res, da je naš mili narod doživljal najtežje ure v svojem življenju. Krize, ki so se pojavile pri dramatičnih in pevskih društvih so bile vselej bolj črne in težke v njegovem obstoju, kot pa kriza na konferenci. Pevsko društvo "Zarja" je kmalu za konferenco prestalo težje ure, kot pa jih omenja pisec X. Trebalo je "hudobije" prve vrste, da se je skušalo uničiti — ali pa odcepiti ta zbor od socialističnega kluba št. 27. Tukaj pa res nastane vprašanje, kdo in katerim se je zahotelo po vladi nad zborom? Janko bi lahko marsikaj pojasnil.

"Kje je pravica, kje je demokracija, kje je bratstvo in prava narodna vzajemnost?"

To je hinavsko poizvedovanje! Kar je ljubemu narodu mar bi bilo pojasnilo, kje je demokracija v volitvah tajnikapostavljajo po privatnih domovih, kje je v tem kako bratstvo, kje je tu prava narodna vzajemnost? Da, vse izgleda, da "hudobija" nekaterih hoče in deloma tudi že vlada v Slovenskem narodnem domu.

"Ti si se obrnil proti vami, ki so bili zapeljani po par osebah (natančni podatki to, kaj?) ki učijo internacionalno, mednarodnost."

Narodna struna bo kmalu počela, če bodo nanjo brenkali za vsakojake demagogije in službe naši nadvse vevredni in zaslužni narodni veljaki, kot je ravno zaplotnikar X. V naslednjem paragrafu vprašuje, in tudi odgovarja, kdo je zidal dom. Narodu razodeva novico, da so ga gradili Clevelandčani. Kdo pa? Priduša se, da ga nisem postavil ne jaz, ne Skuk. Za božjo voljo, kdo je pa to kdaj trdil? Ali je to bilo vprašanje na konferenci? Kot direktor bi on moral vedeti, da se je šlo za vse kaj drugega! Z zadnjim stavkom v tistem paragrafu sam sebe bjeje po zobeh, ko zine, "postavili smo ga vsi, naš je in nam mora ostati." No, tudi on ga ni postavil! Malo je tudi Skuk pomagal, ravno tako jaz, kajti "postavili smo ga vsi". Da bi ga kam mufali ni strahu. Mi smo bili zato, da ostane društvom. Saj radi tega je bil vendar tisti boj, ali ne?

"Vi kulturni delavci, bili so dnevi, ko niste poznali teh volkov v ovčiji obleki."

Vprašanje. Ali je Janko N. Rogelj pripravljen javnosti pojasniti, kdo so tisti volkovi? Kdo je tisti volk v ovčiji obleki, kateri je hodil od direktorja do direktorja ter ga pridobival za ono famozno, "Ti si ta—dvanajsti" za nov sistem uprave? Ko bo to odgovoril, bomo vedeli kako ločiti volke v ovčjih oblekah od ovc! Ali je pripravljen to storiti?

Vso toleranco prikazuje v dveh besedah, ko da izraza čutu, "Križaj jih!", ker so delničarji želeli glasovanje po delnicah. Njemu mogoče še ni znano, da en sam delničar lahko zahteva glasovanje po delnicah. Takoj za tem pravi, da so zastopniki, ne društva kri- vi, da je temu tako. Jaz in marsikateri drugo smo imeli stroga navodila, da odglasujemo za sistem uprave iz leta 1929 ter da delamo v smislu protestov svojih društev. Danes je ljudem znano, da sem pri društvu dobil zaupnico radi svojega nastopa, torej so protivniki le zlobno zavijali dejstva. Jaz bi rad spoznal nekaj tistih slovenskih Judežev, ki jih omenja. Marsikateri bi tudi rad dognal kdo je tisti, ki mu lahko vsak dan pokazemo vrata, kdo je tisti rdečepobeljni grob? Javnosti je znano iz dopisov proti Banovcu, kdo so drugobarvni in pobeljeni grobovi! Med njimi ni bilo "rudeče-pobeljenega" groba, ker takega ne more biti; ali je rudeč, ali je pobeljen! Včasih je človek tako malenkosten in maščevalen, da si hoče privoščiti človeka v maščevanje, pa ga polomi z "rudeče-pobeljenim" grobom. Banovec in Subelj sta pa le za eno šolo bogatejša — za eno spoznanje na boljšem.

Bojni klic je tu: "Člani kulturnih društev, vsi na delo! Kdor se ne strinja z vami, pre-

pričajte ga, da je napačno poučen. Kdor ni z vami, glejte, da ne uživa med nami ugleda in služb katere daje narod."

Od januarja do maja — do izredne konference — ste imeli čas, prepričevati, da je boljše ako dom zapravi za neko stvar \$1820 nego \$600. Ker pa trda kranjska glava tega ne more zapopasti, jo niste prepričali. Po toči zvonit pa malo pomaga. Nizko'na zloba v vsej nagoti kaže diktatorsko in podlo mržnjo pisca proti vsem, ki se ne strinjajo z njim. Kmalu se bo dogajalo, da se bo o vadilo pred bossi vsakega, ki ni v skladu z njihovimi idejami. Taka sabotaža je nadvse neumna; škoditi more le trgovcem, kajti, ko ljudje to čitajo, se jim zažabi, ker vedo, da se tu neha vsako pošteno demokracično nastopanje, da je tu netoleranca, ki ji ni para. Dobro, da živimo v dvajsetem stoletju, kajti taki ljudje bi nas drugače kaj lahko spravili pod inkvizicijo. Da trgovci trpijo ravno radi takih neumnih izjav sem pripravljen podati pri- lične podatke v dolarjih in centih. Priznati moram, da niti sam Pirc s svojo "A. D." ni padel tako nizko, kot je ta naš dobroznani X.

"Idite na seje onih podpor- nih društev, ki so glasovali proti vami." Glasovala so proti nepotrebnemu trošenju denarja, in zraven notirajte, da so torej res društva glasovala proti neumnemu sklepu direktorija.

"Idite in povejte, glasujte in o- mogočite vse samopostavljene vodite- lje rudeče garde, ki hoče strmo- glaviti narodovo voljo in udejstvovanje."

Zopet, kdo je oni samopo- stavljen direktor, ki je zunaj pridobil ostalih dvanajst? Ako se ta ni sam postavil, kdo ga je najel? To naj pojasni, pa ne bo narodova volja strmoglavljena.

"Mi smo pripravljali pokoriti se večini naroda, uprli se bomo pa ved- no umetnemu zbiranju delnic, večini delnic, ki dela krivico kulturnim dru- štvoim in malim podpor- nim društvom."

Društva in delničarji so tudi pripravljani na upor proti vsake- mu umetnemu zbiranju di- rektorjev in njihovi osebnim poli- tikam ter volitvam po privatnih hišah! Krivice društvom ni nobene, kajti stanarinja je ista, ugodnosti vedno boljše, in ako hočemo povedati resnico, tedaj naj kar lepo povemo, da so največja društva tudi največje žrtvovala, ko je Klub društev SND. dal tisočake in tisočake, ne da bi se za to izdala kaka delnica. Dal jih je direktno v kulturne namene — da se omo- goči vsem kulturnim skupinam lažji obstoj. Ko bi društva zahtevala svoje, tedaj bi kul- turna društva ne dobila v enem samem letu okoli \$3,500, kakor so jih. Tako otročje ščevanje je brez podlage in brez logike, kar ni nič čudnega, če vzame- mo v poštev pisca. Zaključni paragraf pa ima v dopisu sle- deče:

"Gnezdo, iz katerega so prileteli ti gadji ptiči, to gnezdo ne spada in ne dela nobene časti ponosni in krasni stavbi SND. Dosti metla in 'mapov' je ostalo, da se pomote in očisti SND. Kulturni delavci in ostali del- ničarji, vsi na delo, da očistimo SND."

Ko bi nam pojasnil svojo to- leranco ter opisal svoje gnezdo, ne bi omenil delničarje, ki so zapopadeni po njegovem v "gadjih ptičih". Če se že piše o čiščenju doma, začnimo pri tistem direktorju, ki je pridobi- val ostale za sklep, s katerim bi v teh slabih časih vrgli proč \$1220.

Toliko je bilo potrebno od- govoriti na naslov g. X, kajti če bi prakticirali njegovo načelo, bi bil ustvarjen precedent, da se ne sme podpirati nobene- ga trgovca ali delavca, ki se ne strinja z njim. Zdrav raz- um je proti temu. Kaj neki se bi zgodilo z Rogljem, ako bi ga bojkotirali vsi, ki se ne strin- jajo z njim? Jaz nisem tako malenkosten ali maščevalen, da

Mesto Harbor Grace v Newfoundlandu v Kanadi, kjer se je aeroplan Southern Cross na poti iz Irake v Ameriko prvič spustil na tla. Cilj mu je bil New York, ali radi goste megle je moral iskati navodil potom radia, da je pristal čimprej na varno ter se rešil usode drugih, ki so pred njim skušali preleteti Atlantik iz Evrope na ta kontinent.

ANTONU KRISTANU V SPOMIN

V soboto 19. julija mi je došel ka- belgram: Predsednik Kristan umri sedemnajstega. Globoko me je pre- treslo — znal sem, da je rahlega zdravja, vsaj se je malo potožil v zad- nih dveh pismih, ki jih je pisal koncem junija in v začetku julija. Upal sem, da ne bo nič hudega, zato me je tembolj zadelo, ker je prišlo, kot strela iz jasnega neba. Teško mi je kot posamezniku, bil mi je najboljši prijatelj, težko kot členu nepregledne zadržne verige, ker se bojim, da je izguba velikega moža nenadomestljiva. Odsel je naš veliki ekonom, slovenski narod je ob svojo zvezdo vodnico v stremljenju za gospodarsko neodvisnost.

Kdo dobi avto na pikniku "Sloge" v Milwaukee?

Milwaukee, Wis. — V nedeljo 27. julija bo imelo piknik druš. "Sloga" št. 16 SNPJ. v Covichevem parku na Rawson Ave. med 8th Ave. in Kil- bourne Rd. (41 highway.)

Izrednost na tem pikniku bo med drugimi avto Durant sedan, vreden nad tisoč dolarjev, ki bo osrečil nekoga — in kdo bo ta kdo, bomo videli na pikniku.

Zelo redkokdaj se primeri, da bi kako posamezno društvo žrtvovalo za en sam dar toliko visoko, kakor jo bo potrošilo druš. Sloga SNPJ. Po- skrbelo bo tudi za vse drugo, kar je treba na takih prireditvah, da bo občino- stvo zadovoljno.

Slovenskemu občinstvu v Sheboyganu

Sheboygan, Wis. — V nedeljo 27. julija priredi na "air portu" piknik klub št. 235 JSZ. Občinstvo vljudo- no vabimo, da se tega izleta udeleži v čimvečjem številu. Potrudili se bomo, da boste dobili postreženi in se neprisiljeno zabavali. Kar je pri- klubovih prireditvah prebitka, gre vse nazaj za delavske vrste in s tem v najkoristnejše namene. Vsek delav- ce naj v teh kritičnih časih smatra za svojo dolžnost sodelovati z organi- zacijami, ki se bore za njegove koristi.

V nedeljo 27. julija se vidimo na "air portu"!

Pionirji zopet uspeli

Chicago, Ill. — Piknik, ki ga je priredilo prošlo nedeljo društvo "Pio- neer" št. 559 SNPJ. v Bergmannovem vrtu blizu Cicera, je uspel zelo do- bro. Udeležencev je bilo okrog 1.800. "Prajzov" je bilo mnogo, med njimi tudi nov avto fordovega mo- dela, katerega je dobil Eddy Rako- vic. Ljudje so se zabavali z razni- mi igrami, katerih ni manjkalo. Za otroke pa društvo Pioneer preskrbi za vsakem svojem pikniku konjičke ("ponije") in vozičke, da jezdijo ali se vozijo okrog. Vsi veliki udeležbi je vladal veselozi vrozen red in aranžma je bila "efficient", kot jo zna napraviti le "Pioneer".—P.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Komunistične "obrambne" metode nespremenjene

Johnstown, Pa. — Dne 16. julija se je vršil na Moxham-Lorain Boro v Slovenskem delavskem domu shod (mass-meeting) pod avspicijo Inter- national Labor Defence, ki je vse- skozi komunistična organizacija. U- deležilo se ga je tudi nekaj naših so- drugov in somišljenikov, eni pa so prišli na shod ne da bi vedeli kaj ta organizacija pomeni. Udeležba je bila prilično dobra. Shod je vodil neki Ivanof. Prva govornica Anna Burlak (New York) je bila v nekem komunističnem izgedu aretirana, po- tem je bila spuščena na prosto pod varščino in sedaj jo pošiljajo okrog, da apelira za prispevke v obrambni fond. Na shodih International La- bor Defense nastopajo komunisti vse drugače kot pa na svojih stranknih shodih, ali pa na shodih socialistov.

Omenjena je govorila tako, da bi nje- na izvajanja v glavnem lahko odo- bril vsak socialist, kajti socialisti so se borili za svobodo izražanja in ti- skala, in za boljše življenske razmere od vsega početka delavskega gibanja. Čemu je bilo potemtakem treba nove stranke z novim imenom? To je za mnoge uganke, ne pa za tiste, ki po- znajo trike te struje in njihovo tak- tiko za notorično oglašanje. V glavnem je bil njen govor apel za denarno pomoč komunističnim muč- nikom. Drugi govornik C. Hecker, Pittsburgh, ki je menda predsednik okrožne organizacije I. L. D., je hvallil to organizacijo in naglašal, kolik: do- brega je že naredila. Seveda je va- bil navzoče na pristop. Omenil je Sacco in Vanzetti, Mooneyja in Bil- lingsa ter bahato izjavil, da bi bil Mooney že usmrten, če se ne bi Ame- rika ustrašila sovjetske Rusije. Ko- liko prisotnih mu je to verjelo, ne vem. Za tiste, ki stvar razumejo, se jim je zdel ta raca predebela.

Najvažnejše, kar je povedal, je tole. Komunisti vedo, da ima poli- cija posebno piko nanje in da z njim- i tako kruto postopa. Radi tega so komunisti v New Yorku sklenili poka- zati policiji, da znajo tepsti tudi oni. Pri demonstraciji, ki so jo priredili za svobodo Indije, so štiri policaje odpeljali v bolnišnico. Zelo se je ponašal s tem dejstvom.

Seveda, nekaj komunistov je bilo ra- di tega zopet aretiranih, advoka: je bodo zopet služili, in delavci imajo zopet priliko, da prispevajo v obram- bni fond I. L. D.

O takih kom. trikih je bilo v Pro- letarcu že večkrat povedano, in nič

na kratkem obisku pri nas v Zdr- ženih državah si je pridobil s svojim dobrovoljnim, le njemu lastnem pri- jaznim nasmehom mnogo iskrenih prijateljev. Vsak, ki ga je spoznal, ga je vzljubil. Ni se prikupil le nam starejšim naseljencem, tudi tu rojena mladina se je navdušila za neumor- nega boritelja delavskih interesov.

Slava njegovemu spominu!

Vsem sorodnikom in našim vrlim zadrugarjem v stari domovini naše- kreno sožalje.

Jože Menton.

PIRIJETA ŽELOČNA TONIKA.
"Los Angeles, Calif. — Poskusil sem vzorec in lahko rečem, da TRINERJEVO GRENKO VINO je izvrstna tonika, delujoča in prijat- na. Rev. Luigi Marucci."

Ako ga jemljete redno v malih ko- ličinah, trikrat dnevno, se boste do- bro počutili skozi vse poletje. Nobenih železnih nerodov, neprebavnosti, za- prtja, plinov ali zgube spanca ne bo- dete imeli. Veliko zdravnikov pripo- roča to zdravilo. V vseh lekarnah.
Dept. 27.

Prva Jugoslovanska
restauracija
DOMAČA KUHNJA
Otto and Jerry
Miškovsky,
lastnika.
4047 W. 26th Street
Se priporoča Slovincem v post

ANTONU KRISTANU V SPOMIN

V soboto 19. julija mi je došel ka- belgram: Predsednik Kristan umri sedemnajstega. Globoko me je pre- treslo — znal sem, da je rahlega zdravja, vsaj se je malo potožil v zad- nih dveh pismih, ki jih je pisal koncem junija in v začetku julija. Upal sem, da ne bo nič hudega, zato me je tembolj zadelo, ker je prišlo, kot strela iz jasnega neba. Teško mi je kot posamezniku, bil mi je najboljši prijatelj, težko kot členu nepregledne zadržne verige, ker se bojim, da je izguba velikega moža nenadomestljiva. Odsel je naš veliki ekonom, slovenski narod je ob svojo zvezdo vodnico v stremljenju za gospodarsko neodvisnost.

Izrednost na tem pikniku bo med drugimi avto Durant sedan, vredn nad tisoč dolarjev, ki bo osrečil nekoga — in kdo bo ta kdo, bomo videli na pikniku.

Zelo redkokdaj se primeri, da bi kako posamezno društvo žrtvovalo za en sam dar toliko visoko, kakor jo bo potrošilo druš. Sloga SNPJ. Po- skrbelo bo tudi za vse drugo, kar je treba na takih prireditvah, da bo občino- stvo zadovoljno.

Slovenskemu občinstvu v Sheboyganu

Sheboygan, Wis. — V nedeljo 27. julija priredi na "air portu" piknik klub št. 235 JSZ. Občinstvo vljudo- no vabimo, da se tega izleta udeleži v čimvečjem številu. Potrudili se bomo, da boste dobili postreženi in se neprisiljeno zabavali. Kar je pri- klubovih prireditvah prebitka, gre vse nazaj za delavske vrste in s tem v najkoristnejše namene. Vsek delav- ce naj v teh kritičnih časih smatra za svojo dolžnost sodelovati z organi- zacijami, ki se bore za njegove koristi.

V nedeljo 27. julija se vidimo na "air portu"!

Pionirji zopet uspeli

Chicago, Ill. — Piknik, ki ga je priredilo prošlo nedeljo društvo "Pio- neer" št. 559 SNPJ. v Bergmannovem vrtu blizu Cicera, je uspel zelo do- bro. Udeležencev je bilo okrog 1.800. "Prajzov" je bilo mnogo, med njimi tudi nov avto fordovega mo- dela, katerega je dobil Eddy Rako- vic. Ljudje so se zabavali z razni- mi igrami, katerih ni manjkalo. Za otroke pa društvo Pioneer preskrbi za vsakem svojem pikniku konjičke ("ponije") in vozičke, da jezdijo ali se vozijo okrog. Vsi veliki udeležbi je vladal veselozi vrozen red in aranžma je bila "efficient", kot jo zna napraviti le "Pioneer".—P.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

ne škodi, če navedem tudi tega. Naj- prvo iščejo priliko, da postanejo "mučeniki", potem organizirajo velik štab plačanih kolektorjev, in tako ima I. L. D. priliko, da zaposluje toliko ljudi, kolikor dopuščajo kolekte.

Govori, ki jih imajo, zvane lepo, in mnoge premotijo, toda taktika, ki jo komunisti uganjajo, je ovira resnemu delu za izboljšanje nezonsnih razmer. Komunisti pravijo, da naj bodo le še slabše, da bo prej revolucija, toda ne pomislijo, da s tem škodijo delavstvu, ne da bi koristili namenu revolucije, zato je njihova taktika vredna obso- janja.

John Langerholc.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Potopis Antona Šularja bo nadaljevan v prihodnji številki. Objavljenih bo tudi nekaj Pe- ruškovih vtisov z zapada.

Jos. A. Siskovich priobči več člankov o modernih trgovskih smernicah ter o bodočnosti slo- venskih trgovcev.

Anna P. Krasna priobči po- leg slovenskega tudi angleški članek.

A. Kristan—pionir, ki je bil aktiven do konca življenja

(Nadaljevanje s 1. strani.) mladosti, in ostala sta si prijatelja tudi vsa leta po ločitvi. Pred par leti je bil Anton Kristan na posetu v Zed. drža- vah. Predaval je v mnogih naselbinah. Dosegel je tudi večje gospodarske stike med ameriški Slovenci in Zadrū- no banko, in bil vsled tega od demagogov in zavajalcev napa- den in blaten. Izkazalo se je, da so bili tisti stiki pošten in v korist organizaciji, ki jih je sklenila. — Anton Kristan je bil star šele 51 let. Rojen je bil na Viču pri Ljubljani.

Več o Antonu Kristanu bo v člankih v poznejših številkah.

Italija odgovarja z zviš- vanjem carin

V Italiji je dobila nova ame- riška tarifna postava odziv v zvišanju italijanske carine na uvoz avtomobilov, kar zadene predvsem ameriški import. Na ene avtomobile bo treba v bo- doče plačati 100% carine, torej še enkrat toliko kolikor znaša njegova vrednost. Uvoz avto- mobilov v Italijo je vsled tega onemogočen.

New York je po prebival- stvu največja država

Država New York ima gla- som letošnjega ljudskega šte- tja 12,609,555 prebivalcev in je še vedno po številu stanovnikov največja država v Uniji. Nad polovico jih živi v mestu New York, ostali v drugih mestih in majhen odstotek na farmah.

The "Milwaukee Leader"
Največji ameriški socialisti- čni dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

PIKNIK PIKNIK
KLUBA ŠT. 45 J. S. Z.
Waukegan, Ill.
v nedeljo 27. julija 1930 na znani HARRISONOVI FARMI
Prvi truk odpelje od S. N. Doma ob 10. dop., drugi pa ob 1. in 2. popoldne.
Vožnja 25c za osebo v oba kraja, otroci vožnje prosti.
Obilo zabave za vse. Postrežba prvovrstna.
Sodrugom in sodruginjam ter drugim rojakom iz Chicage kličemo dobrodošli!
O D B O R.

PIŠITE UPRAVNIŠTVU!
Ako je v vašem imenu in naslovu, ki je prilepljen na listu, pomota, ali če se kaka številka izgubi, ali če ste dobili slučajno kak tiskovno pokvarjen izvod, nam sporočite v pismu ali dopisnici, da pomoto popravimo, oziroma, da vam pošljemo drugo številko lista. Naša želja je naročnikom ustrežati. Od njih pa pričakujemo, da nam vse morebitne pomankljivosti glede lista proti sporoče.

Kako si je človek ustvaril Boga

Študija na podlagi imperialističnega naziranja zgodovine.
JOHN KERACHER. PROSTO PREVEDEL I. M.

Čim se je človek enkrat zavedel svojega obstanka, kakor hitro je mogel razmišljati, si je moral zastaviti vprašanja: "Od kod sem prišel?" in "Kam grem?" Čisto naravno je bilo, da je človek navsezgodaj ugibal, kako je prišel na svet in kaj se zgodi z njim po smrti. Videl je svoje sorodnike, ki so zaspali in nikdar več vstali; videl je druge ljudi, ki so obležali ubiti in njihovo življenje se ni več povrnilo. Isto je videl pri živalih, katere je sam usmrtil. Kako naj uide smrti in živi dalje in dalje? ...

Napor, da si odgovori na ta vprašanja, je porodil v primitivnem človeku vero v posmrtno življenje in moč nadnaravnih bitij. Človek ni ušel smrti, našel pa je uteho, da s smrtjo še ni konec njegovega individualnega življenja in da njegova "druga polovica" živi tudi potem, ko njegovo telo strohni ali drugače izgine s sveta. V tem — pod vtisom smrti in želje po večnem življenju — je jedro vere v nadnaravo (supranaturo).

V zgodovini človeštva vidimo do danes tri različne razlage človekovega postanka, obstanka in delovanja. Z drugimi besedami: tri pojmovanja ali naziranja zgodovine, tri temeljna pojasnila, kako in zakaj je človek prišel na svet. Ta tri pojmovanja imajo sicer več imen, a v bistvu se vse dotične razlage dele kot sledi:

Teološko naziranje, ki je prvo in najstarejše; idealistično in tretje materialistično naziranje zgodovine.

Teološko naziranje. Teološko (teologija, bogoslovje) naziranje ali pojmovanje zgodovine bazira ali sloni na verovanju, da je neko višje bitje — ali več takih bitij — ustvarilo svet in človeka in vse drugo na svetu. Vse, kar človek počne, se vrši po volji in direktivi višjih ali nadnaravnih bitij, ki so "nad njim". Zgodovina je po tem naziranju le potek v naprej določenega božanskega načrta.

To naziranje je najstarejše. Korenine segajo nazaj v čase najprimitivnejšega človeka. Danes je brez malega že opuščeno. Niti teologi sami ga ne morejo zagovarjati, ker jih postavlja v absurdno luč. Ako bi bilo res, da človek izvršuje le božjo voljo, da dela le to, kar mu je sojeno, tedaj ne more biti odgovoren za svoja dejanja. Zločini niso njegovo delo, kajti vse, kar počne, je božja volja. Iz tega naziranja bi logično sledilo, da si človek ne more pomagati, če ubije drugega človeka, in če je v drugem slučaju toliko pogumen, da reši človeka smrti, ne zasluži nobene pohvale, kajti njegov čin je bil božja volja, ne njegova. Priprosto ljudstvo še danes govori, da se je "zgodila božja volja" ali "naj se zgodi božja volja". To izvirja iz onih časov, ko je bilo naziranje o božji volji še splošno. Vsako zagovarjanje tega verovanja bi bilo danes bedastoča, kajti čemu kaznovati človeka v življenju in s "pogubljenjem" po smrti, če pa ni sam odgovoren za svoja dejanja?

Idealistično naziranje. Ko so teologi spoznali, da z absolutno božjo voljo ne gre, so svoje staro naziranje spremenili. Rekli in zapisali so, da je višje bitje dalo človeku prosto voljo — in od takrat je človek sam odgovoren za vse, kar dela. Človek lahko izbira med "dobrim" in "slabim" ter se odloči za prvo ali drugo v svojo srečo ali pogubo. Bog mu lahko pomaga ali ga hudič skuša, toda odločiti se mora sam.

Dogma proste volje, da človek lahko sam izbira med "dobrim" in "slabim", je bila teologom potrebna, da so lahko imeli in še imajo "grešnike". Ako človek nima proste volje, če se vse godi po božji volji kot so prej verjeli, ne more biti nihče "grešnik" — in kako naj potem "rešujejo njegovo dušo"? Na ta način je nastalo verovanje o prosti volji in krščanske cerkve še danes to zagovarjajo.

Kaj pa je volja? Umstveno stanje, v katerem se formulirajo ali porajajo ideje. Idealistično naziranje zgodovine torej bazira na človeških idejah. S stališča tega naziranja je ideja nad vse važna. Dobri ljudje so oni, ki imajo dobre ideje, dobre misli. Slabi ljudje so pa oni, ki imajo slabe ideje ali "zlobne misli". Ideje dobre ali slabe, pridejo prve in iz teh izvirajo dobra ali slaba dela. Prebrisani ljudje so rezultat prebrisanosti idej in bedaki so posledica svojih bedastih misli; napredni narodi napredujejo, ker so dobrega, naprednega mišljenja, zaostali pa so oni, ki se držijo slabih idej, oziroma slabe vere. To je bistvenost idealističnega naziranja zgodovine.

Če sledimo temu naziranju in ga apliciramo na človeško družbo v splošnem, moramo zaključiti, da so veliki narodi izšli iz gotovih rodov, ki so imeli velike moze in ti so bili rezultat velikih idej. Zgodovina, premostrvana s tega stališča, pomeni, da veliki ljudje z velikimi idejami delajo zgodovino. Idealistično naziranje sloni na konceptu, da ideje pridejo prve in iz idej slede dejanja.

Do gotove meje je to res. Človek ne more zgraditi hiše, dokler nima ideje o hiši. Spekulacija, kakšna bo hiša, je prej v naših glavah, predno hiša stoji. Arhitekt naredi načrt, sliko hiše v naprej. Predno imamo mizo, mora nekdo misliti o mizi, ne le o prvi mizi, ki je bila na svetu, temveč o vsaki posamezni, ki je izdelana. Ideja prve mize je morda izšla iz gladke kamnite plošče, na katero so položili jedila. Če nadaljujemo na ta način z vsemi drugimi stvarmi, moramo priznati, da

ideja pride pred vsakim predmetom, in če motrimo zgodovino na isti način, smo prisiljeni zaključiti, da razvoj zgodovine je razvoj človeških idej. Pri tem naziranju ni nič slabega, dokler gre — ne gre pa daleč, kajti kmalu pridemo do važnega vprašanja: Ako so vse naše pridobitve rezultat naših idej, ako je zgodovina človeštva izid človeških idej, **ODKOD SO PA PRIŠLE IDEJE SAME?**

Materialistično naziranje. Odgovor na gornje vprašanje je: VSE IDEJE ČLOVEKA SO VZNIKLE IN SE VZNIKAJO IZ MATERIALNEGA ENVIROMENTA ALI RAZMER, V KATERIH ČLOVEK ŽIVI IN SE GIBLJE. To je bistvo materialističnega naziranja zgodovine ali historičskega materializma.

V primitivni človeški družbi, v kateri ima človek le nekaj rečnih predmetov — le nekaj kosov orožja in orožja ter najskromnejše oblačilo in hrano — so njegove ideje zelo primitivne, revne in omejene. V komplicirani civilizirani družbi, kjer je človek v dotiki z neštetimi reči in v kateri živi v kompliciranih razmerah, so tudi njegove ideje komplicirane, mnogostranske in obsežne.

Materialne okolnosti človeka determinirajo ali odločujejo ne le obsežnosti njegovih idej, marveč tudi njihov splošni značaj. Prvi zakon življenja je samoohrana. Človek mora jesti in zaščititi se pred škodljivimi elementi. Razvoj njegovih idej se ravna v glavnem po razvoju sredstev za dobavo njegove hrane in obrane. Prvo vprašanje, ki ga človek zastavlja še danes, se ne tiče onega: "Od kod sem prišel in kaj bo z menoj po smrti?" pač pa: "Kaj bom jedel?" To je glavno in večno vprašanje. Tudi oni primitivni človek, ki je v svoji revni glavi spekuliral o življenju po smrti, je to delal, ko je bil sit. Prej se je najedel! Idealisti se lahko zgražajo nad takimi "želodčnim stališčem", toda mi smo prepričani, da tudi oni pravočasno sedajo k mizi.

Pred nekaj leti je bil storjen psihološki eksperiment v veliki kaznišnici. Sklenili so, da obesijo v smrt obsojenega kriminalca na dvorišču ječe, kjer lahko vsi jetniki vidijo eksekucijo. Ko je krvnik nataknil zanko na vrat obsojencu in sprožil past pod njim, je stotine jetnikov zijało pri oknih in med njimi je bila grobna tišina. Psihologi so skrbno opazovali efekt na jetnikih, tedaj pa so pretrgale tišino krepke besede nekega jetnika: "Kdaj nam date jesti?" Takoj za njim so se oglasili drugi s klici po zajtrku.

Cesta, po kateri je potoval človek skozi vse svoje dobe, je ekonomska. Morala, etika, vera, politika, vojna, umetnost, sploh vse, kar je človek pridobil in kar ima danes, sloni na ekonomskem temelju. Samo poskusite ubesediti ekonomskim razmeram, pa boste videli, kako daleč pridete. Napoleon je rekel, da armade korakajo po želodcih. Misli je reči, da le nasičen vojak lahko koraka. Povedal je le del resnice. Resnica je, da vsa človeška družba "koraka po želodcih". To je zelo enostavno dejstvo, dasi je mnogo ljudi, ki ga ne vidijo.

Današnji socialni sistem je precej kompliciran; socialna stavba je tako velika, da zakriva svoj ekonomski fundament, na katerem stoji. Mnogi ljudje so dandanes tako dobro preskrbljeni, da ne pomislijo več na dejstvo, da jedo in nosijo na sebi obleko in da morajo vse te stvari priti od dela. So pa drugi milijoni, ki nimajo nikdar prilike, da bi pozabili na to dejstvo. Ekonomski problem jim je vedno za petami.

Glavni faktor je ekonomski. Drugi materialni faktorji so podnebje, topografija in ostale naravne oblike človekovega environmenta. Na deželi, kjer je poljedelska okolica, se prilagodevajo ideje prebivalcev njihovim življenjskim razmeram; v mestu, kjer prevladujejo industrije, so drugačne ideje. Vse ideje ljudi — verske, moralne, politične itd. — niso nič drugega kakor odsev ekonomskih in materialnih razmer. Možgani delujejo približno tako kot zrcalo: iz njih odseva le ono, kar je posijalo vanje od zunaj. Petero čutov — vid, sluh, vonj, tip in okus — donasa v možgane čutna doznavanja, ki so "hrana misli". Možgani "prebavljajo" te čutne percepcije in jih prekuhajo v ideje. Ako so ideje bolj ali manj fiksne, to je razširjene in utrjene, pravimo jim sodbe ali javna mnenja. Iz možganov ne pride nič, česar niso sprejeli. Možgani reflektirajo le realne stvari.

Otrokovi možgani ob rojstvu so kakor prazen list, na katerem ni še nič napisanega. Možgani so tam, toda nesposobni za mišljenje in formiranje idej. V tem stadiju se človek ravna le po instinktu in čuti le glad in strah. Proces uma se zbudi, ko se v človeku zbude peteri čutje. Petero čutov mora prej delovati, predno se v otroku pojavi kakršnakoli misel.

(Dalje prihodnjič.)

NEPRILJUBLJENI SOCIALISTI

Razumljivo je, da Rockefeller, Ford, Morgan, Schwab, Mellon, Grundy itd., ne marajo socialistov, ni pa razumljivo, čemu jih delavci ne marajo. Če bi bili zvesti samemu sebi, bi se rajše poučili, kaj socializem hoče in bi ostali aktivni člani socialistične stranke.

Imenik zastopnikov "Proletarca"

- CANADA. East Windsor: George Matesich.
- CALIFORNIA. Los Angeles: Frank Novak. San Francisco: Joseph Koenig, Peter E. Kurnick.
- COLORADO. Crested Butte: Ant. Slobodnik. Pueblo: Fr. Boltesar. Somerset: Anton Majnik.
- ILLINOIS. Chicago: Frank Zaitz, Fr. Udovich, Fr. Benchina, Chas. Pogorelec, Anton Andros. Gillespie: John Krains. La Salle: Frank Martinjak in Leo Zevnik. Mascoutah: John Biskar. Nokomis: Steve Milavec. Pullman: John Jereb. Springfield: Jos. Ovca, John Goršek. Staunton: A. Avsec. Virden: Frank Stempihar, Fr. Iersich.
- Waukegan in North Chicago: Frances Zakovšek, Martin Judnich.
- INDIANA. Indianapolis: Jos. Golob. Universal: Vinc. Verhovnik.
- KANSAS. Arma: Martin Gorenc, Anton Sular. Gross: John Kunstelj, John Sular. Mulberry: Joseph Pillich. West Mineral: John Marolt.
- MICHIGAN. Detroit: R. Potočnik, Fr. Oblak, J. Vitez, Jos. Klarich, Peter Kisovec, Jos. Klančnik, Fr. Miller, Joe Devyak, Frank Cesen, John Zornik. Traunik: Frank Žagar.
- MINNESOTA. Buhl: Max Martz. Chisholm: Frank Klun. Duluth: John Kobi. Ely: John Teran. Ironton: Fr. Novak.
- MONTANA. Klein: A. Miklič. Red Lodge: K. Erznožnik.
- NEW MEXICO. Raton: J. Kopriva.
- NEW YORK. Gowanda: James Dekleva. Little Falls: Frank Gregorin, Fr. Petaus.
- OHIO. Akron: Leo Bregar. Bridgeport: Jos. Snoy. Barberton: John Jankovich, Lovrenc Frank. Cleveland: John Krebelj, Anton Jankovich, Vin. Zgonik, Karl Tri-nastic. Collinwood: Frank Barbič in Henry Stanich. Conneaut: Joseph Sedmak. Girard: John Kosin, John Tancek, Anton Dobrovolec. Glencoe: Albina Kravanja. Kenmore: Joseph Jereb, Frank Koc-jančič. Lisbon: J. Bergant. Maynard: Andy Zlatoper. Neffa: J. Mauri. Newburgh: Peter Segulin, Jos. Lever. Warren: Fr. Modic. West Park: Paul Slabe.
- PENNSYLVANIA. Acosta: Geo. Kristell. Aliquippa: Geo. Smrekar. Arbridge: Martin Habich. Bon Air: Peter Bukovec. Braddock: John Rednak. Broughton: Joseph Jaklich. Crafton: Jacob Tomec. Canonsburg-Strabane: Marke T-kavc, John Terčelj. Cliff Mine: Frank Bogataj. Darragh: Andy Bertl. Delmont: J. Paulich. Export: Jos. Britz. Farrell: Joseph Kramar. Forest City: Frank Rataic, Tony Zaic. Greensboro: Tony Zupančič. Hendersonville: Albin Karničnik. Herminie: Anton Zornik. Homer City: Andrej Obed. Jerome: J. Turšich. Imperial: Frank Augustin. Johnstown in okolica: Andrew Vi-drich, J. Kobal, Ilija Bubalo. Kray: Louis Sterle, Henrik Pečarič. Latrobe: John in Mary Fradel. Lawrence: Louis Britz. Library: Nick Triller. Lloydell: Ant. Zalar. Luzerne: John Matičič. Midway: Anna Nagel. McIntyre: Vincent Yaksetich. Moon Run: Lukas Butya. Monaca: Stephen Ogrizec. Sygan: J. Kvarčič. Park Hill-Conemaugh: Frank Pod-burgh, Adolf Krašina. Pittsburgh: John Ban, Jos. Hrva-tin. Renton: Anton Bogataj. Rockingham: Martin Zalar. Tire Hill: M. Krasovetz. St. Michael: Frank Bizjak. Throop: John Oreshek. Vandling: Jos. Cebular. Windber: Tony Stražičar. W. Newton: Jos. Zorko. Willock: John Kopenik. Yukon: Jos. Robich.
- UTAH. Mohrland: P. Zmrzikar.
- W. VIRGINIA. Pierce: Frank Polanc. Star City: Lawrence Selak.
- WISCONSIN. Kenosha: Frank Žerovec. Milwaukee: Jacob Rozic. Sheldon: Ignac Kolar. Sheboygan: Jake Rupnik, Anton Debevc, Tony Simenc. Willard: Mike Krulc. West Allis: Jos. Radelj.
- WYOMING. Cumberland: Louis Tlaker. Rock Springs: Mrs. J. Jereb, John Jereb. Sublet: John H. Krzislak.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

CANKARJEVE IN DRUGE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETAREC

REPORTS AND COMMENTS

Socialist Youth Jamboree at Reading Strikes Sharp Note of Militancy

The most outstanding characteristic of the Socialist Youth Jamboree held at Reading was the complete dominance of the group of young Socialists from various parts of the country who have been noted for their criticism of present party leadership for its conservatism and lack of courage. Insofar as the criticism was specific it related to such policies as lack of emphasis on the class struggle, attitude of labor toward the negro worker and laxness in expressing solidarity with colonial peoples. The announcement to the hundred or more conferees that a negro member had been refused accommodations in the same hotel with other Yipsels led to a sharp demonstration and curt instructions to the National Executive Committee of the Y. P. S. L. to make no arrangements for future conventions that did not guarantee absolute absence of discrimination.

Prirredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

- AVGUST. CHICAGO, ILL. — "Moonlight" piknik soc. pevskega zbora "Save" v soboto večer 9. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu.
- DETROIT, MICH. — Piknik klubov št. 114 in 115 JSZ v nedeljo 17. avgusta na 9. Mile in Ryan Road, CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ na Močilnikarjevi farmi v nedeljo 17. avgusta. GIRARD, O. — Piknik kluba št. 222 JSZ v nedeljo 24. avgusta.
- BLAINE, O. — Konferenca in piknik klubov in društev izobraževalne akcije JSZ v nedeljo 24. avgusta.
- BRIDGEVILLE, PA. — Piknik federacije SNPJ. za zapadno Pensilvanijo 31. avgusta na vrtu pri domu druš. št. 259 SNPJ.
- SEPTEMBER. CONEMAUGH, PA. — Piknik kluba št. 5 JSZ v nedeljo 14. sept. na Parkhillu.
- MOON RUN, PA. — Konferenca JSZ za zapadno Penno v nedeljo 28. septembra.
- SHEBOYGAN, WIS. — Konferenca JSZ za Wisconsin in severni Illinois se vrši meseca septembra. Datum bo sporočen pozneje.
- OKTOBER. WAUKEGAN, ILL. — Veselica in dramska predstava kluba št. 45 JSZ v Slov. nar. domu v nedeljo 12. okt. pop. in večer.
- CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 26. oktobra v dvorani ČSPS.
- NOVEMBER. CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 30. novembra v dvorani ČSPS.
- DECEMBER. CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 v sredo 31. decem. (Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

insignia of the youth within the movement. Norman Thomas bitterly assailed the policy of "boot licking" or A. F. of L. officials as an approach to the labor movement.

Pennsylvania Socialists Invade Stronghold of Grundy Tool

Indiana county, whose native son John S. Fisher at present sits in the chair of governor of Pennsylvania stamped indelibly with the mark of absolute and debasing servility to Pennsylvania's Mellon and Grundy dyarchy, is to be invaded by the Socialist Party with a local slate of legislative and congressional candidates as well as an intensive campaign for the state ticket led by Jim Maurer. On the 24th of July a council of war to plot the course of the campaign effort was held at the home of Comrade Lohr under the auspices of the Blairsville branch. Wm. J. Van Essen, Socialist candidate for U. S. Senator spoke. Many comrades from outlying sections of the county participated in the discussions.

Local Allegheny County Plans Picnic and Organization Rally July 27th

Local Allegheny County in cooperation with the Workmen's Circle of Pittsburgh will hold a picnic at Dell's Wildwood July 27th. The picnic effort represents a distinct drive for campaign funds as well as a rally of Pittsburgh comrades to face the tremendous work involved in the program laid out by leaders of local Allegheny in eleven out of thirteen legislative districts and in every state senatorial and congressional district in the county of Allegheny alias Mellon. Petitions to place candidates on ballot must be reported on at this time.

A Youth of Parts

Charlie Chaplin said at a supper party in New York: "I didn't always make a million a minute. I remember a season when I was prompter in an English provincial theater for 15 shillings a week. "I worked harder than I do now, too. In addition to keeping the actors in their lines, I had to make all the outside noises. "I thundered, I galloped like a horse, I sang like a woman, I marched like an army. I howled like a drink-maddened mob, and I screeched like a locomotive—all for 15 shillings a week. "I remember one night when it seemed that the last straw had been heaped on me. "I was letting off female shrieks of terror and thundering with one hand and hailing with the other, while my right leg was working the mean of the wind, and the left was imitating the crash of falling trees, when the leading man stuck his head round at me from the stage. "He was supposed to be pursued by dogs, and he hissed: "Bark, you chump! Why don't you bark, you lazy shirker?"

Defeating the Doc

Patient—I say, doctor, don't you think it would be a good idea if I were to pack up and go to some place where the climate is warmer? Doctor—Good Heavens! Isn't that just what I've been trying to prevent? —Royal Arcanum Bulletin.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Zadružna banka

Ljubljana, Jugoslavija,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVOVA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najb-ljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakane na račun Zadružne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadružno banko o tem obvesti in naroči izplačilo. Naš upravni zastopnik za Ameriko je Joseph Menton, 15824 Normandy Ave, Detroit Mich. Obračajte se nanj.

Obračajte se v vseh bančnih poslih za stari kraj na Zadružno banko v Ljubljani.

AN OPPORTUNITY

A place of honor is the national Hall of Fame is hereby offered to anyone capable of offering a tenable explanation of the present industrial and economic situation in the United States. The U. S. Census shows a gain of 17.4% of population in the country. We have plenty of people and from the viewpoint of business, a steadily increasing number of prospective buyers. According to a study of wages by the National Industrial Conference Board, "the last six years have been characterized by comparative wage stability", with a tendency on the whole "slightly upward." Consequently the strength of the purchasing power of the market has not been impaired. Department stores are reported to have done a more thriving business in the first half of 1930 than in the corresponding half of 1929. Trains and ferries and automobiles and buses were extraordinarily busy, during this last fourth of July weekend, transporting crowds, seeking comfort in the open air, in out-of-town hotels and camps, etc.—Obviously, large numbers of people have at least more money than their immediate demands require. And yet there is no doubt but that millions of people are unemployed and that unemployment is not of yesterday's making.

Estimates of the number of unemployed vary from three millions, the figures of the government, which nobody takes seriously, and six million which may be an exaggeration but is an estimate closer to truth than the government's figures.—Advance.

IN REPLY TO A QUESTION

Andrew Mellon is said to have an income of somewhere around \$30,000,000 a year, Rockefeller perhaps more than that, while other egregiously rich men have incomes only less colossal. A reader asks what the Socialists propose to do about it.

They first propose to teach the people to want to do something about it.

Up to the present time the majority of the people have been in favor of that sort of thing.

When Abraham Lincoln was asked to write a recommendation for a book, he wrote, "This is just the right kind of book for anyone who desires just this kind of book."

A system that takes the wealth of the world away from its producers and hands it to the few is no doubt the right kind of a system for those who desire that kind of a system—but we do not believe the majority of the people would desire that kind of a system if they knew what it is all about.

In the 1928 campaign, Charley Curtis, candidate for vice president, told a heckler that he was "to damn dumb to understand".

Some folks are also to dumb to understand how capitalism robs them, but the majority are capable of understanding it. The average human mind changes slowly, and the truth about the system can only gradually sink in.

However, it does sink in gradually, as evidenced by the fact that state legislatures do pass a few good laws, under pressure of public opinion, such as workmen's compensation, mothers' pensions, old age pensions, etc. They are steps in the right direction.

When public opinion becomes ripe for it—and we Socialists are continually working to make it ripe—income taxes on big incomes and inheritance taxes on great estates will provide money with which to make monopolized industries public property. When that is accomplished they will cease to enrich the few but will be conducted for the benefit of all.

This, in brief, is what the Socialists propose to do about it. If they were able to reach all the people all the time, they could make much faster progress toward the goal, but they are hampered for lack of funds. Nevertheless, it "do beat all" how the seed of Socialist conviction spreads and sprouts and grows. The movement widens continually, as ever increasing numbers of men and women, and boys and girls, come to realize that Socialism is the hope of the world.

—Milwaukee Leader.

IT WON'T HAPPEN SOON

German engineers are reported to be considering plans for the draining of the North sea in order to add more land to their country and obtain deposits of coal and other minerals, says Popular Mechanics Magazine.

The idea will have to be approved by all the nations involved and will require an enormous sum of money, but is considered technically possible.

The North sea is shallow, its average depth being between 40 and 45 feet. Two dams would have to be constructed across the Straits of Dover and the other from Denmark to Scotland. Rivers now emptying into the North sea would have to be diverted.

Chinese Youths in U. S. As Aviation Students Plan Trans-Pacific Hop

ALBERT JUNG and HARVEY TONG.

Our Activities in Milwaukee

by
Tony J. Kammiker Jr.

The first meeting of the English speaking Junior section of branch No. 37 JSF. was held Monday, July 7th. Thirty-five members were present. Officers elected were, secretary-treasurer, recording secretary and a publicity committee of two. Ten senior members were present to whom we are grateful for giving us our start and encouragement. A lecture on "From Barbarism to Capitalism" was given by comrade Landberg of West Allis. Those hearing him, found the subject very interesting as well as educational. One member was also chosen to work in conjunction with one elected of the senior branch, to study and have in view a better and bigger agitation among our young and old Slovenes for our Socialist Activities. Let's all work and spread the Socialist ideals, not only here but thruout the United States.

Thursday July 10th, branch No. 37 JSF. held their meeting. A joint picnic in conjunction with "Naprej" the Milwaukee Socialist chorus will be held. No certain place has been decided yet. Also a publicity committee was elected to write Slovene articles for Proletarec and Prosveta. The branch voted \$15 to be used to purchase books for the English speaking club affiliated with them. Comrade Landberg gave an interesting talk on "Evolution of Private Property" from the barbarian stage to the present era.

"Sloga" lodge No. 16 SNPJ. of Milwaukee will hold their annual picnic Sunday July 27th at Grove Park on Rawson Ave. Plenty of amusements and games for both young and old are assured. In addition to that they will have a barbecue, so leave your lunches at home. A raffle for a Durant Sedan car will also take place at this picnic. To reach Grove Park, take highway No. 41 and turn to the left on the first concrete road. Remember! Sunday July 27th.

The Slovene Home picnic will be held Sunday August 17th at Gazvodaz farm. The admission will be only 25c. Three prizes will be given to the lucky ticket holders. First prize, a Durant Sedan car valued over \$1,000, second a radio and third a vacuum cleaner. By your attendance to this picnic, you are helping to raise funds for the much needed "Home" here.

A new kind of entertainment was provided at the last Badgers meeting. It was an amateur night in which some fine talent was uncovered unknown up to the present time. Bear in mind that the entertainment committee is doing everything possible to entertain you after the meeting. Let's all join the fun and frolic at our next meeting and make it a 100% attendance.

The Socialist Party has nominated a comrade for every office in the state of Wisconsin as well as in the county of Milwaukee. One of them is our Slovene comrade, John Ermenc of fifth district, who is running for Assemblyman. Let's all work together and elect him as well as the rest of the Socialist candidates. Don't let anyone pull the wool over your eyes. Be true to yourself and vote the Socialist ticket straight.

On July 17th there were five Mooney and Billings protest meetings at 5 centralized points in Milwaukee. At Grove and Walker St., a neighborhood of many Slovenes it was estimated that 300 people were present. Everywhere workers milled about trying to get as near the speakers as possible. Good order prevailed and every word reached the most remote listener in the crowd. Every Saturday night Socialist speakers give talks on this corner. Come out and learn more about the economic conditions, its remedies and the true facts of our capitalistic country.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

It was the biggest event of the 1930 season. About 2000 people attended the Pioneer outdoor classic held at Bergmann's Grove Sunday July 20. A delegation of 31 "Spirit of St. Louis" members travelled all the way to Chicago to meet their Chicago brethren. Ed. Rokovic of Chicago won the New Ford Car which was given as a gate prize.

Some of the hottest days Chicago has gone thru have just been checked out. It is surprising what an effect it has on gangster shootings. There has been none in these warm days. Chicago can be a decent city. We want to make it such for the 1933 Worlds Fair.

It won't be long till August 9. That's the night we'll have a lot of fun again at Kegels grove. It's Sava's Moonlight picnic, "dout chaknow"? Yes, and it's going to be a gay night for Johnny Hočevcar has his gang all rigged up to play "Hot and bothered".

A special car on the North Shore line has been chartered to take Chicagoans to Waukegan this Sunday July 27. Train leaves at 12:00 o'clock (noon) sharp. Chicago Daylight Saving Time from the Adams and Wabash Station. Everybody going to the picnic of Waukegan Club No. 45 should be there on time. Round trip fare \$1.20.

We did not know him intimately but we have seen, heard and read about him. He was a man that was always in the front ranks of labor. A clear thinker and a great revolutionist was Anton Kristan. Now he has passed away at an early age of 56. He will be unable to lead any longer. Behind him are his great host's of thinkers who can never forget him. — Of course he may not have always suited everybody. Nobody ever does. But even his most distant people must admit that he had a masters mind. We sorrowfully regret his passing and will demand that his ideals are put into use.

Unemployment statistics are surprisingly low, as released by the U. S. Census Bureau. We have a right to challenge them as incorrect and a just right to know the true figures. There are too many idle men and women to believe their statements.

Mooney and Billings meetings are being held, while a witness goes back to California to swear by all the Stars and Stripes that he was forced

to testify falsely. Of course it's a terrible crime of the high hatted type and they will do everything to prevent the release of these two labor men. But if the falsified testimony will get to the comon people, if the trickery employed is exposed, if enough sentiment is aroused to want to know the truth, to want justice, Mooney and Billings will go free.

We are lining up an English sub branch of Club No. 1 J. S. F. in Chicago. That will be one way to increase it's membership. Anyone interested should attend the next regular meeting, Friday, July 25, at the SNPJ. Hall.

A World Anthem

My country, plain to see
World-wide must ever be
"World Peace" to bring
Mankind can ne'er be good
Without full brotherhood
To make this understood,
Now let us sing.

Earth's Maker, well we know,
Title deed did not bestow
On any man.
No race can e'er be blest,
Where some may bar the rest
From mother Nature's breast,
'Tis not His plan.

The land must first be freed
From Shylock's fiendish greed,
For 'tis our life,
'Tis only thus that we
Can have true liberty,
And all the world be free
From war and strife.

So let the music roll
That it may fire each soul
With fervent zeal,
To labor for the day
When justice shall have sway,
And Wisdom's righteous way
To all reveal.

—G. H. Dixon.

Tested and True

Mrs. Gray—Ah, Jenny, I wonder of my husband will love me when my hair is gray?
Mrs. Black—Why not? He's loved you through three shades already.—
Tit-Bits.

MORE ENGLISH ARTICLES ON PAGE 7.

A PROBLEM, WHICH IS SHADOWING A REAL ISSUE, SUCH AS UNEMPLOYMENT AND OTHERS

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

New Campaign of Agitation for Mooney-Billings Release

New York, July 10.—The action of Governor C. C. Young of California in refusing to pardon Thomas J. Mooney and Warren K. Billings was denounced by Morris Hillquit, national chairman of the Socialist Party as a "thinly disguised act of vengeance." "The action of Governor Young in refusing to pardon Mooney and Billings on the ground that they have not established their innocence to his satisfaction is a travesty to all established legal principles," said Mr. Hillquit. He added, "The cases of Sacco—Vanzetti and Mooney and Billings may yet serve to stimulate a powerful movement of revolt against the powers of oppression and injustice which hold this country and its people in their tryannous grip."

Clarence Senior, executive secretary of the Socialist party, who was in attendance at the conference of Socialist leaders in New York City, stated that while in California he had an interview with Mooney in San Quentin on the probability of an adverse ruling by the Supreme Court. "In our conference, under the eyes of prison, guards Mooney approved tentative plans for our campaign of education on the celebrated case," stated Senior. "Mooney asked that the case be put forth clearly as a class issue and that meetings or demonstrations arranged should be used to outline the existence of class lines and the class struggle in the United States," he continued.

Expressions of indignation at the decision of the state Supreme Court and Governor Young have been received from all sections of the country and the indications are that the original meeting plans for Mooney-Billings week will be greatly increased. Reports of meetings from the Pacific to the Atlantic and from Canada to the Gulf are coming in. Milwaukee originally planned for one meeting—and now will hold five. Other sections report a like reaction.

The words of Norman Thomas that "More than any other of the many victims of class injustice and oppression in America, Mooney and Billings symbolize the breakdown not only of civil liberty but of justice," are being carried in practically all Socialist and labor papers and copied in letters received at the national office.

Unemployment Increases

Despite the many claims that the unemployment conditions are improving, reports regarding the facts in different sections of the country indicate on the contrary that they are growing worse.

At the recent convention of the Socialists of Massachusetts the following resolution was adopted: "Once more our economic system has broken down and hundreds of thousands of able bodied and willing workers in the United States are unable to find employment.

"Official" figures from Washington advised that there are 2,800,000 people out of work.

"Newspaper reports and our common knowledge would lead us to believe that the number of unemployed is nearer 6,000,000.

"We have often been told in the past that the 'best minds' and the 'brainiest' men own and control the industries of the United States. What are the best minds doing about unemployment now

"Last winter President Hoover called a conference of the biggest employers of labor at Washington. Plans were made to remedy the situation; yet, unemployment for millions of people still continues. Those that are still at work in our factories and mills do not know when they will be discharged on account of the introduction of new labor saving machinery.

"Thousands have already been displaced by the introduction of new machines. We are living in a machine age. Corporations are gradually eliminating the older men from their staffs and employing younger men. Many of the larger corporations throughout the United States absolutely refuse to take into their employ men over forty, and in some cases men over thirty-five. This is the age of young men in industry harnessed to the new machines.

"The rise of the chain store system in the United States is driving thousands of small shop keepers into the ranks of labor and the labor saving machines are rapidly driving the men and women between forty and sixty into a great unemployed army. WHAT WILL OUR "BEST BRAINS" DO TO FEED, HOUSE AND CLOTHE THIS ARMY OF UNEMPLOYED?

"What has the Republican or Democratic Party offered as a solution for this outstanding and vitally important problem?

"The Republican and Democratic parties being financially supported and controlled by the bankers and the captains of industry offer no solution. The captains of industry own the jobs; the larger the unemployed army, the cheaper the help.

"The machine age will soon make us all cogs in a great industrial machine. Concentration of industry and mergers, now going on at such a rapid rate, have already destroyed thousands of small manufacturers, business-men and shop keepers and the end is not yet. Everywhere workers of hand and brain are being discharged as a result of new machines and mergers.

"The Socialist Party for immediate relief, demands unemployment insurance and old age pensions.

"There is no reason why the vast improvements in machinery should go entirely to the owners of industry. The soldiers of industry in their advancing years should be pensioned or insured against old age and want as well as the soldiers of war. The workers of peace times are as important as the soldiers of war times.

One gives his life to industry;
One gives his life to his country.

"Unemployment insurance and old age pensions will greatly relieve the situation.

"The final remedy will only come when the people of these United States collectively own, control, operate and manage industry on a scientific basis, for the benefit of all, rather than under our present system of private ownership for the profit and advantage of the so-called "best brains", who have failed so miserably in keeping the army of unemployed at work."